

Národný program aktívneho starnutia na roky 2021-2030

Slovenská republika

2021

Obsah

Úvod	3
1 Organizačné aspekty prípravy NPAS.....	7
2 Konceptné východiská a princípy NPAS	8
3 Východisková analýza.....	11
3.1 Aktívne starnutie v kontexte demografického vývoja.....	11
3.2 Predpoklady a kapacity pre aktívne starnutie – stav kontextových ukazovateľov	13
3.3 Skúsenosti s aktívnym starnutím – stav výstupových ukazovateľov	14
3.4 Sumarizácia rizík budúceho vývoja.....	16
4 Strategická časť – domény (oblasti) podpory aktívneho starnutia	17
4.1 Podpora aktívneho starnutia v rodinnej perspektíve.....	17
4.2 Podpora ľudských zdrojov v celoživotnom cykle.....	19
4.3 Zdravotná starostlivosť podporujúca AS	21
4.4 Podpora ekonomickej aktivity v perspektíve životného cyklu	23
4.5 Podpora spoločenskej participácie a začlenenia starších ľudí.....	27
4.6 Zabezpečenie príjmu vo vyššom veku	29
4.7 Podpora dôstojnosti, nezávislosti a kvality života starších ľudí	30
4.8 Politiky aktívneho starnutia bližšie občanom a ich riadenie	35
4.9 Zvyšovanie povedomia, dáta a výskum.....	36
5 Mechanizmy implementácie NPAS.....	39
5.1 Riadiaca štruktúra implementácie NPAS.....	39
5.2 Implementácia na úrovni výkonu jednotlivých opatrení.....	40
5.3 Rámcový časový plán implementácie NPAS.....	40
5.4 (Predpokladané) Riziká implementácie NPAS a nástroje ich riadenia	41
Zoznam skratiek.....	43

Úvod

Slovenská republika implementuje od roku 2014 „Národný program aktívneho starnutia na roky 2014-2020“ ako prvý strategický dokument zameraný na podporu aktívneho starnutia ľudí. Strategický dokument bol spracovaný, prijatý a realizovaný ako súčasť základnej vízie slovenskej spoločnosti ponúkať šance na kvalitnejší a udržateľný rozvoj pre všetkých. Vychádzalo sa z vymedzenia Svetovej zdravotníckej organizácie, ktorá začiatkom milénia vo svojom Politickom rámci pre aktívne starnutie definovala „**aktívne starnutie ako proces optimalizácie príležitostí pre zdravie, participáciu a bezpečnosť s cieľom podporiť kvalitu života ľudí v priebehu ich starnutia**“ (SZO, 2002, s. 12¹).

Národný program aktívneho starnutia na roky 2021-2030 (ďalej len „NPAS“) bezprostredne nadväzuje na končiaci dokument pre roky 2014-2020. Nejde však len o jeho mechanickú aktualizáciu pre ďalšiu dekádu za účelom zabezpečovania kontinuálnych politických záväzkov národnej vlády a iných spoločensky zodpovedných inštitúcií a orgánov venovať sa otázkam aktívneho starnutia ako trvalej politickej priority². **Impulzmi** pre spracovanie „nového“ strategického dokumentu sa stali najmä aktuálne prognózy v oblasti demografického vývoja na Slovensku a jeho možného dopadu na udržateľnosť spoločenských podmienok prosperity v medzigeneračnej perspektíve. Osobitnú pozornosť si zasluhujú aj dlhodobé zmeny rodinnej inštitúcie a jej pripravenosti plniť funkcie podpory jej členov v perspektíve rodinného životného cyklu. Ďalej zmeny ekonomiky, s dôrazom na jej digitalizáciu, čo ovplyvňuje svet vzdelávania a práce, ale aj každodenného života a komunikácie ľudí rozličných vekových kategórií v rodinnom, širšom privátnom či verejnom priestore. Digitálne zručnosti ľudí sa stávajú prostriedkom plnohodnotného zhodnocovania a využívania ich vzdelanostného, pracovného a občianskeho potenciálu v perspektíve životného cyklu jednotlivcov a medzigeneračnej výmeny. Impulzy k podpore aktívneho starnutia v novej dekáde vnášajú do priestoru verejných politík aj zistenia, ako sa darilo naplňovať opatrenia NPAS v rokoch 2014-2020. Ukazuje sa totiž, že napriek vyvinutému politickému, odbornému aj občianskemu úsiliu mnohé zámery sa v končiacom programovom období nezrealizovali a ciele nenaplnili. Napokon, impulzmi sú aj zistenia z komparácie národného pokroku v jednotlivých aspektoch aktívneho starnutia v porovnaní s dosahovaným priemerným pokrokom v krajinách EÚ28.

Podpora aktívneho starnutia sa vo vyspelých európskych krajinách vymedzuje ako systematický **politický prístup**, nie ako jednorazová či náhodná politická akcia.³ Je trvalou politickou prioritou, verejným záujmom nadindividuálnej povahy (spoločenská perspektíva), v rámci ktorého sa uznáva kľúčový vplyv širších spoločenských podmienok na podobu toho,

¹ Dostupné on-line:

https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/67215/WHO_NMH_NPH_02.8.pdf;jsessionid=7B610AF8E6C18F8E12C98F7674AE21F4?sequence=1

² Závazky formulované napr. v *Programovom vyhlásení vlády SR na roky 2020-2024*. Dostupné on-line:

<https://www.mpsr.sk/programove-vyhlasenie-vlady-slovenskej-republiky-na-obdobie-rokov-2020-2024/800-17-800-15434/>

³ Dostupné on-line: <https://statswiki.unece.org/display/AAI/Active+Ageing+Index+Home>

ako ľudia starnú (individuálna perspektíva). K ich prosperite a blahu sa neprístupuje len ako k výsledku ich individuálnej voľby a životného štýlu, ale aj v kontexte širších spoločenských podmienok a zdrojov, ktoré ich ovplyvňujú v jednotlivých životných fázach a rozhodnutiach. Tvorcovia stratégií aktívneho starnutia a možností merania ich progresu zdôrazňujú integrovanú povahu programov zameraných na podporu aktívneho starnutia. Nevnímajú ich len ako cestu naplnenia „morálneho záväzku postarania sa o starších ľudí“, ale najmä ako nástroj identifikácie a zachytenia plného potenciálu starších ľudí prispievať k ich vlastnému zdraviu, nezávislosti a autonómii a k celkovému blahu spoločnosti, v ktorej žijú (voľne podľa Zaidi, 2019, s. 6⁴). Politiky a programy aktívneho starnutia sa tak stávajú jednou z centrálnych stratégií napĺňania cieľov rozvoja udržateľných spoločností v najširšom medzinárodnom, európskom i národnom kontexte, na čom jadrovo stavia aj vízia NPAS a jeho globálny cieľ. **Víziou** NPAS je podporiť budovanie udržateľnej spoločnosti cez podporu a zhodnocovanie potenciálu ľudí všetkých vekových kategórií, najmä v kontexte procesu ich starnutia. **Globálnym cieľom** NPAS je vytvoriť pre naplnenie tejto vízie optimálne hodnotové, zdrojové a inštitucionálne podmienky. NPAS je svojou víziou a globálnym cieľom ukotvený v hodnotových, poznatkových a politických rámcoch nadnárodnej povahy, osobitne v *Madridskom medzinárodnom akčnom pláne týkajúcom sa starnutia* a v *Regionálnej implementačnej stratégii* (MIPAA/RIS, 2002); vo výzvach vyplývajúcich pre Slovensko z *OSN Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj* (2015) spredmetnených vo *Vízii a stratégii rozvoja Slovenska do roku 2030 - dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky – Slovensko 2030* (2020); rovnako v najnovších *OSN usmerneniach* k zaradeniu otázok starnutia do hlavného prúdu politického záujmu a riešení (2021)⁵ či v *Dekáde pre zdravé starnutie*, ktorá bola vyhlásená Valným zhromaždením OSN v decembri 2020 na roky 2021-2030⁶. NPAS možno považovať aj za jednu z programových platforiem pre napĺňanie národných záväzkov vyplývajúcich z *OSN Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím* a jeho Opčného protokolu (Slovensko ich ratifikovalo v roku 2010), záväzkov súvisiacich s napĺňaním *Charty základných práv EÚ* (2016) či *zásad Európskeho piliera sociálnych práv* (2017). Prostredníctvom NPAS sa v národných podmienkach reaguje na širokú odbornú diskusiu o výzvach a príležitostiach starnúcej európskej spoločnosti, ktorú začala Európska komisia prostredníctvom *Zelenej knihy o starnutí* (z februára 2021⁷). V *Akčnom pláne Európskeho piliera sociálnych práv* (4. 3. 2021 COM(2021) 102 final)⁸ kladie dôraz na budovanie silnej sociálnej Európy na pozadí megatrendov digitalizácie a demografických zmien ako predpokladov rovnakej účasti a zapojenia starších ľudí do spoločenského rozvoja; rovnako na

⁴Dostupné on-line:

https://www.unece.org/fileadmin/DAM/pau/age/Active_Ageing_Index/Second_int_seminar_on_AAI/presentations/04-1_AZaidi_Bilbao_AAI_Seminar_Keynote_27September2018.pdf

⁵UNECE (2021). *Guidelines for Mainstreaming Ageing*. Dostupné on-line:

<https://unece.org/population/publications/guidelines-mainstreaming-ageing>

⁶Dostupné on-line: <https://www.who.int/initiatives/decade-of-healthy-ageing>. Iniciatíva OSN „UN Decade of Healthy Ageing (2021-2030)“ nadväzuje na pôvodný politický rámec pre aktívne starnutie Svetovej zdravotníckej organizácie z roku 2002, o ktorý sa opieral NPAS na roky 2014-2020.

⁷Dostupné on-line: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5827-2021-INIT/sk/pdf>

⁸Dostupné on-line: <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=23696&langId=en>

záväzky vyplývajúce z najnovších záverov Rady EÚ o začleňovaní otázky starnutia do verejných politik (6976/21 SOC 142) z marca 2021⁹.

V súlade s víziou, globálnym cieľom a širšou hodnotovou ukotvenosťou nie je pre účely NPAS cieľová skupina vymedzená staticky, t. j. explicitne nejakou vekovou hranicou (napr. osoby 65 ročné a staršie) alebo životnou situáciou (napr. dosiahnutím dôchodkového veku). V najširšom slova zmysle sa za **cieľovú skupinu** strategického dokumentu považujú *všetky osoby aktívne sa pripravujúce na starnutie či osoby vyššieho veku, osobitne však tie, ktoré by z dôvodu veku mohli byť akýmkoľvek spôsobom znevýhodňované v nejakej oblasti života a spoločenských vzťahov a limitované v prístupe k verejným zdrojom*. Keďže v rozličných verejných politikách sa používa rozličná terminológia či iné vymedzenie viazané na vek¹⁰, pre účely NPAS sa alternatívne používajú pojmy ako „staršie osoby“, „starší ľudia“ či „seniori“.¹¹ Najčastejšie sa však používa pojem „starší ľudia/staršie osoby“, nakoľko je vekovo neutrálny a umožňuje zohľadňovať rozlične vymedzený aspekt veku v rozličných systémoch a na rozličné účely.

NPAS sa skladá z **piatich častí**. V *prvej časti* sú stručne predstavené organizačné aspekty prípravy strategického dokumentu. *Druhá časť* pojednáva o teoreticko-koncepčných východiskách NPAS, predstavuje štruktúru domén aktívneho starnutia, ktoré tvoria základnú osnovu pre ďalšie časti dokumentu. V *tretej časti* sú domény analyzované z hľadiska dosiahnutého súčasného vývoja a možných problémov a rizík, ktoré tento vývoj zakladá do budúcnosti. Nadväzujúc na vymedzené rizikové aspekty vývoja sú vo *štvrtnej (strategickej) časti* dokumentu pre jednotlivé oblasti (domény) podpory špecifikované strategické ciele a na ne nadväzujúce čiastkové ciele so zodpovedajúcimi opatreniami. *Posledná (piata) časť* dokumentu sa venuje nastaveniu mechanizmov implementácie a koordinácie NPAS, vrátane identifikácie možných rizík implementácie a ich kontroly.¹²

Je dôležité zmieniť, že príprava a schvaľovanie NPAS prebiehali vo veľmi dynamickom období prípravy a schvaľovania iných významných dokumentov na národnej úrovni, s ktorými má NPAS mnohé vecné prieniky.¹³ Táto skutočnosť môže viesť k prekryvaniu opatrení podobného

⁹Dostupné on-line: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6976-2021-INIT/sk/pdf>

¹⁰Je známe, že v oblasti zamestnanosti sa za takéto osoby prevažne považujú osoby staršie ako 50 ročné; v oblasti sociálnych služieb osoby po dosiahnutí dôchodkového veku v kombinácii s odkázanosťou na pomoc iných pre dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav; v oblasti dôchodkového zabezpečenia osoby po dosiahnutí dôchodkového veku a ukončení aktívneho pôsobenia na trhu práce.

¹¹Všade tam, kde sa v texte používa pojem „senior/seniori“ myslia sa osoby mužského i ženského pohlavia.

¹²Strategický dokument bol vypracovaný v súlade s Metodikou a inštitucionálnym rámcom tvorby verejných stratégií. Dostupné on-line: <https://www.mirri.gov.sk/sekcie/investicie/narodny-investicny-plan/vladne-materialy/metodika-a-institucionalny-ramec-tvorby-verejnych-strategii/index.html>. Rovnako reflektuje na najnovšie OSN odporúčania k zaraďovaniu otázok starnutia do hlavného prúdu (2021).

¹³ Ide napr. o *Expertnú stratégiu odstraňovania bariér Slovenskej republiky do roku 2030* (dostupné on-line: https://www.researchgate.net/profile/Beata-Gavurova/publication/346027159_Expertna_strategia_odstranovania_barier_Slovenskej_republiky_do_roku_2030/links/5fb6c638299bf104cf5cbbdd/Expertna-strategia-odstranovania-barier-Slovenskej-republiky-do-roku-2030.pdf2020); *Národnú stratégiu deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti* (dostupné on-line: <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/rodina-socialna-pomoc/socialne-sluzby/narodna-strategia-deinstitucionalizacie-systemu-socialnych-sluzieb-nahradnej-starostlivosti-2021.pdf>); *Národný program rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2021-2030* (dostupné

zamerania v rozličných národných či expertných dokumentoch, aj keď v NPAS riešených s osobitným zameraním na problematiku starnutia a života starších ľudí. Čo sa týka financovania plánovaných opatrení NPAS, prepojenia smerujú aj k *Plánu obnovy a odolnosti* (2020¹⁴) či k pripravovanej *Partnerskej dohode na roky 2021-2027* (2020).

on-line: https://www.komisarprezdravotnepostihnutych.sk/getmedia/f5d309c8-6eaa-48f9-b590-ef7d776ddfd7/Material_NPRZPOZP_2021-2030.aspx); *Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2021-2030*

(dostupné on-line: <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/rodina-socialna-pomoc/socialne-sluzby/nprss-fin.pdf>), či o pripravovanú *Stratégiu celoživotného vzdelávania a poradenstva na roky 2021-2030*.

¹⁴ Dostupné on-line: https://www.mfsr.sk/files/archiv/1/Plan_obnovy_a_odolnosti.pdf

1 Organizačné aspekty prípravy NPAS

S ohľadom na vecné vymedzenie politiky zameranej na podporu aktívneho starnutia ako verejného záujmu je zrejmé, že musí predstavovať celospoločenský záväzok zodpovedných aktérov zastrešený vládou SR, ktorý musí byť prijatý a akceptovaný širokým spektrom spoločenských a politických aktérov. Takýmto spôsobom sa zabezpečí udržateľnosť a uskutočniteľnosť tohto záväzku pre celé plánované obdobie tretej dekády. Primerane tejto požiadavke bola podriadená aj príprava NPAS, ktorý bol spracovávaný **participatívnym spôsobom**¹⁵. Od počiatku rozhodovania o základnej podobe tohto strategického dokumentu až po jeho schvaľovanie boli do jednotlivých fáz prípravy zapájaní zástupcovia rôznych sektorov spoločnosti (štátna správa a územná samospráva, nezávislí odborníci či občiansky sektor).

V prvom polroku 2019 sa na základe diskusií v Rade vlády SR pre práva seniorov a pre prispôsobovanie verejných politík procesu starnutia populácie sformovala základná *spoločenská objednávka (zadanie)*, že sa spracuje „nový“ dokument, nie aktualizácia existujúceho, pričom sa v novom dokumente bude reflektovať aj vyhodnotenie plnenia cieľov a opatrení z obdobia rokov 2014-2020. Pre účely prvotných konceptualizačných prác a spracovania východiskovej analýzy stavu jednotlivých ukazovateľov aktívneho starnutia v podmienkach Slovenska bola ustanovená *expertná pracovná skupina* zložená z odborníkov pre problematiku demografie, ľudských práv, ekonomiky a trhu práce, zdravotného a sociálneho zabezpečenia, podpory sociálnej inklúzie ľudí v procese ich starnutia a ich občianskeho angažovania. Výsledkom práce expertnej pracovnej skupiny bolavstupná analýza *„Národný program aktívneho starnutia na roky 2021-2030 (analytická časť)“*¹⁶.

Na základe vstupnej analýzy boli spracované podklady pre *strategickú časť NPAS* obsahujúcu identifikáciu cieľov a opatrení pre jednotlivé oblasti (domény) podpory aktívneho starnutia, vrátane merateľných ukazovateľovk vyhodnocovaniu ich napĺňania. Boli definované aj mechanizmy implementácie NPAS a identifikované jej možné riziká. Na základe sumarizovanej sústavy cieľov, opatrení, merateľných ukazovateľov, implementačných mechanizmov a ich rizík či vyhodnotenia ich súladnosti s víziou, globálnym cieľom a strategickými cieľmi pre jednotlivé oblasti (domény) podpory aktívneho starnutia, bol koncom prvého štvrťroka 2021 návrh NPAS predložený na pripomienkové konanie a v treťom štvrťroku 2021 na prerokovanie a schválenie vládou SR.

¹⁵V súlade napr. s *Akčným plánom iniciatív pre otvorené vládnutie na roky 2020-2021*, osobitne záväzkom na participatívnu tvorbu verejných politík. Dostupné on-line: https://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/otvorene_vladnutie/akcne_plany/akcny_plan_ogp_2020_2021/AP%20OGP%202020%20-%202021_material.pdf

¹⁶Repková, K. (ed.), Baláž, V., Bednárík, R., Nemeček, M., Šprocha, B. (2020): *Národný program aktívneho starnutia na roky 21-30 (analytická časť)*. Bratislava: IVPR. Dostupné on-line: <https://ivpr.gov.sk/narodny-program-aktivneho-starnutia-na-roky-2021-2030-analyticka-cast-kvetoslava-repkova-ed/>

2 Konceptné východiská a princípy NPAS

Podpora aktívneho starnutia sa v NPAS vymedzuje ako **ľudsko-právna otázka**, nakoľko stavia na všeobecných princípoch rešpektovania dôstojnosti každého človeka hodnej spoločenskej podpory v každej fáze jeho života; univerzálnosti, nedeliteľnosti a vzájomnej prepojenosti jeho práv; rovnosti a nediskriminácii; nezávislosti, solidarite, starostlivosti a subsidiarity; na aktivizácii a účasti ľudí rozličného veku na verejných veciach; rovnako na zdieľanej zodpovednosti spoločenských aktérov a jednotlivcov za dodržiavanie ľudských práv osôb v jednotlivých fázach ich života.

NPAS štrukturálne stavia na výsledkoch európskeho projektu **Index aktívneho starnutia (Active ageing index)**¹⁷, ktorý pristupuje k aktívnemu starnutiu v jednote štyroch základných domén: a) domény *predpokladov a kapacít pre aktívne starnutie* cez vytváranie priaznivého prostredia pre aktívne starnutie; b) domény príspevku starších ľudí k rozvoju udržateľných spoločností cestou ich aktívnej *pozície na trhu práce* v rámci plateného zamestnania; c) domény *participácie* starších ľudí v spoločensky prospešných aktivitách; d) domény *nezávislého, dôstojného a autonómneho života* starších ľudí. Štruktúraciu domén aktívneho starnutia znázorňuje schéma 2.

Schéma2: Štruktúra indexu aktívneho starnutia a jeho domén

Zdroj: adaptované podľa <https://statswiki.unece.org/display/AAI/Active+Ageing+Index+Home>

Vyvinutie a aplikovanie Indexu aktívneho starnutia sleduje viacero integrovaných záujmov. Nejde len o nástroj k identifikácii potenciálu starších ľudí a ich príspevku v rozličných

¹⁷Dostupné on-line: <https://statswiki.unece.org/display/AAI/Active+Ageing+Index+Home>

oblastiach života obsiahnutého v jednotlivých doménach. Poskytuje aj možnosť merať progres politik aktívneho starnutia v krajinách EU a podporovať sa v medzinárodnom úsilí a spoločnom učení smerom k rozvoju stále efektívnejších stratégií na podporu aktívneho a zdravého starnutia ľudí.

Aplikovanie indexu aktívneho starnutia umožňuje vyššiu mieru špecifikácie všeobecných princípov verejných politik pre potreby politiky podpory aktívneho starnutia. V prípade NPAS ide o aplikovanie **princípov**:

- a) *kombinácie spoločenskej a individuálnej perspektívy podpory aktívneho starnutia* (politiky sa zameriavajú ako na celkové populačné starnutie, tak na starnutie jednotlivcov v rámci ich životného cyklu berúc do úvahy zmenu potrieb a kapacít ľudí v procese ich starnutia);
- b) *preferencie rodinnej perspektívy aktívneho starnutia* (rodinné prostredie sa považuje za kľúčový životný priestor pre aktívne starnutie ľudí, preto si rodina zasluhuje v priebehu rodinného životného cyklu osobitnú podporu);
- c) *rešpektovania rôznorodosti aktivít ľudí* podporovaných v rámci stratégie aktívneho starnutia (nejde teda len o podporu ich zamestnanosti, ale aj iných spoločensko-prospešných aktivít, napr. dobrovoľníctva či občianskej participácie, podporu celoživotného vzdelávania, aktívneho životného štýlu, ale aj podporu zachovania dôstojnosti a kvality života v situácii postupnej odkázanosti na pomoc iných v procese starnutia);
- d) *orientácie na rozličné aspekty života ľudí* v procese starnutia (programy podpory aktívneho starnutia sa rovnovážne orientujú na otázky zdravia, pracovnej a inej participácie, ale aj finančného, sociálneho či iného bezpečia, bez ohľadu na povahu a intenzitu aktivít, ktoré jednotlivci v jednotlivých fázach svojho života vykonávajú);
- e) *participácie a zdieľanej zodpovednosti rozličných aktérov* za iniciovanie (zadávanie spoločenskej objednávky), prípravu, napĺňanie, monitorovanie a vyhodnocovanie cieľov a opatrení NPAS.

Pôvodné domény indexu aktívneho starnutia sú pre účely NPAS adaptované do týchto **domén (oblastí) podpory aktívneho starnutia**:

- O1: Podpora aktívneho starnutia v rodinnej perspektíve;
- O2: Podpora ľudských zdrojov v celoživotnom cykle;
- O3: Zdravotná starostlivosť podporujúca AS;
- O4: Podpora ekonomickej aktivity v perspektíve životného cyklu;
- O5: Podpora spoločenskej participácie a začlenenia starších ľudí;
- O6: Zabezpečenie príjmu vo vyššom veku;
- O7: Podpora dôstojnosti a kvality života starších ľudí;
- O8: Politiky aktívneho starnutia bližšie občanom a ich riadenie;

O9: Zvyšovanie povedomia, dáta a výskum.

Na jednotlivé domény sa zameriava východisková analýza ich súčasného stavu. Následne sú v strategickej časti NPAS pre jednotlivé domény ustanovené strategické ciele, operatívne ciele, opatrenia a im zodpovedajúce merateľné ukazovatele ako základ budúceho vyhodnocovania NPAS.

3 Východisková analýza

Kedže pre účely vypracovania NPAS bola publikovaná východisková analýza, v tejto časti sú zosumarizované len hlavné zistenia stavu jednotlivých ukazovateľov aktívneho starnutia v národných podmienkach. Zistenia vychádzajúce z európskej komparácie ukazovateľov indexu aktívneho starnutia sa týkajú demografického vývoja a jeho prognóz, stavu predpokladov a kapacít prostredia pre aktívne starnutie, či skúsenosti ľudí s aktívnym starnutím.

3.1 Aktívne starnutie v kontexte demografického vývoja

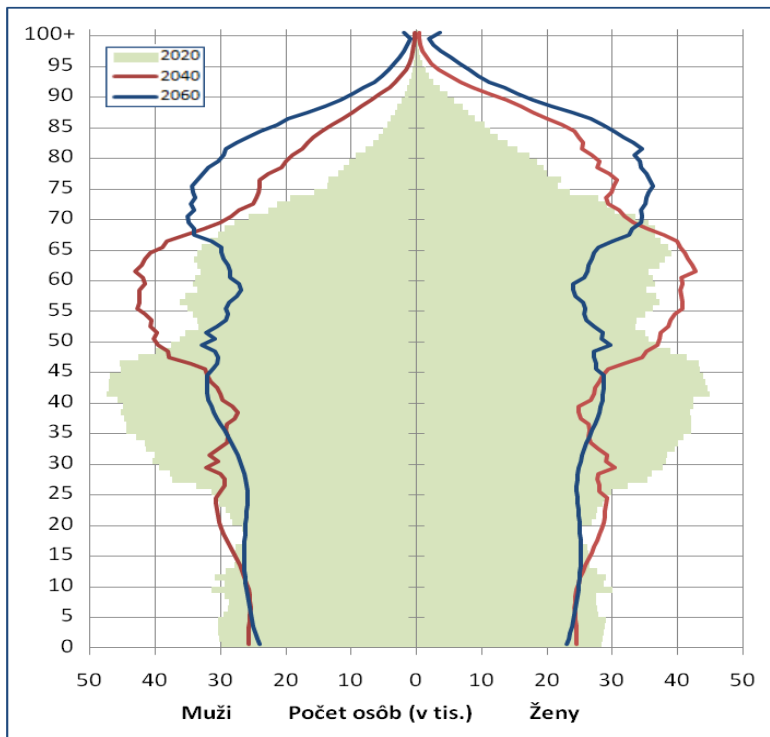
Legitimita prijímania politík zameraných na podporu aktívneho starnutia sa tradične odvodzuje od trendov demografického vývoja a predikcií ich dopadov na budúci udržateľný vývoj spoločnosti. Od začiatku 90. rokov dochádza na Slovensku k prelomeniu predchádzajúcej dlhodobej stagnácie úmrtnostných pomerov, čo vedie k pozitívnemu trendu *predlžovania života ľudí*. Týka sa to nielen najmladších vekov, ale rast strednej dĺžky života možno identifikovať aj v seniorskej zložke populácie. Napríklad medzi rokmi 2000 a 2018 sa vo veku 65 rokov stredná dĺžka života predĺžila u mužov z necelých 13 rokov na viac ako 15 rokov. U žien to bolo z necelých 16,4 roka na 18,8 roka. Pozitívny trend sa týka osôb všetkých vekových kategórií, rýchlejšie sa však predlžuje život u mladších seniorov a u osôb v pred dôchodkovom veku (50-64 rokov). Dynamickejšie sa pritom úmrtnostné pomery zlepšujú v mužskej časti populácie, čím dochádza k zmenšovaniu diferencií medzi pohlaviami a mužskej nad úmrtnosti aj v seniorskom veku.

V podstate všetky prognózy populačného vývoja Slovenska počítajú s ďalším kontinuálnym predlžovaním života starších ľudí. Podľa poslednej národnej prognózy z roku 2018 (Bleha a kol., 2018)¹⁸ by sa stredná dĺžka života vo veku 65 rokov mala do roku 2030 u mužov predĺžiť na takmer 17 rokov a u žien na 20 rokov; do roku 2060 dokonca u mužov o takmer 22 rokov a u žien o viac ako 24 rokov. Podieľať by sa na tom mali najmä staršie vekové skupiny a zlepšovanie úmrtnostných pomerov vo vyššom veku.

Starnutie je v podmienkach Slovenska formované ako kombinácia nízkej plodnosti (aj keď v nej v posledných rokoch zaznamenávame rastúci trend), starnutia zhora a zo stredu vekovej pyramídy. Jeho predpokladaný vývoj na Slovensku do roku 2060 znázorňuje graf č. 1.

¹⁸Bleha, B., Šprocha, B., Vaňo, B. (2018): Prognóza obyvateľstva Slovenska do roku 2060. Revízia poznatkov a predpokladov v kontexte pokračujúcej transformácie. Bratislava: INFOSTAT.

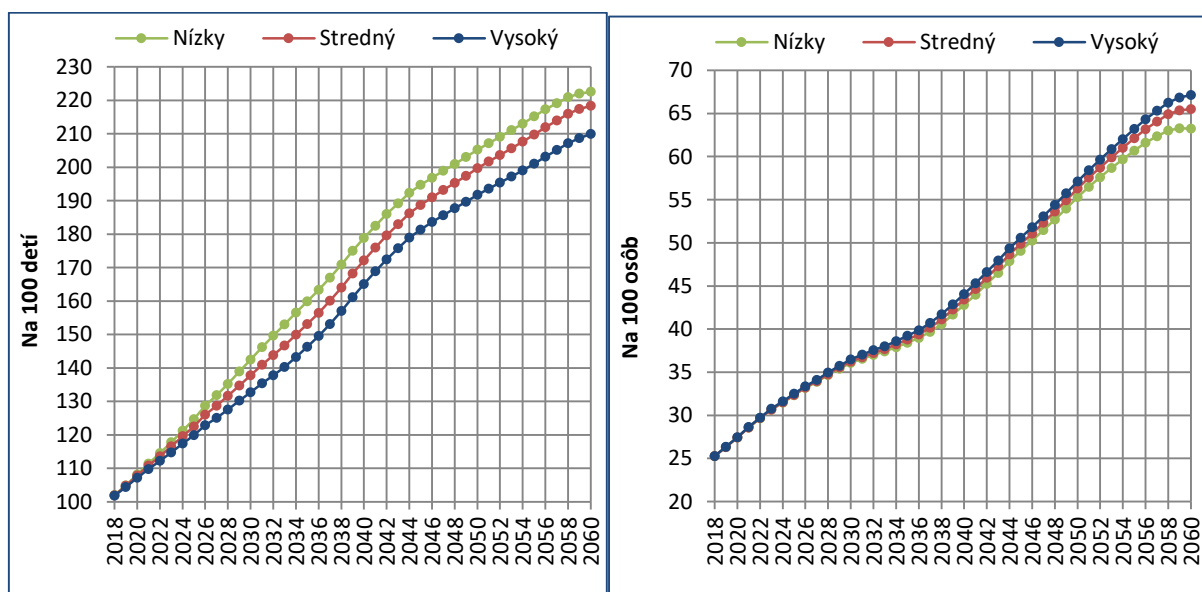
Graf1: Predpokladaný vývoj populačného starnutia na Slovensku do roku 2060

Zdroj: Bleha, Šprocha a Vaňo (2018)

Rastúci absolútny počet a podiel seniorov na celkovej populácii prináša prehlbovanie nepomeru medzi počtom osôb vo veku 65 a viac rokov a detskou zložkou populácie (*index starnutia*), rovnako zvyšujúce zaťaženie produktívnej zložky populácie (*index ekonomického zaťaženia*). V grafoch 2 a 3 je znázornený prognózovaný vývoj oboch indexov spracovaný v rámci troch možných scenárov.

Grafy 2 a 3: Prognózovaný vývoj indexu starnutia a indexu ekonomického zaťaženia produktívnej zložky seniorskou na Slovensku do roku 2060

Zdroj údajov: vlastné výpočty Šprocha, 2020

Prognózy naznačujú, že do roku 2030, resp. 2060 nebude zásadne rozhodujúce, či dôjde k naplneniu nízkeho, stredného alebo vysokého scenára starnutia, nakoľko zaťaženie produktívnej zložky seniorskou sa v podstate v rovnakej miere bude zvyšovať, a to zo súčasných približne 25 osôb na 36 v roku 2030. V roku 2060 by dokonca na 100 osôb vo veku 20-64 rokov malo pripadať až 63-67 osôb vo veku 65 a viac rokov. Z pohľadu *indexu starnutia* (graf 2) rovnako *indexu ekonomického zaťaženia* (graf 3) sa tak Slovensko v roku 2060 zaradí v rámci EÚ28 ku krajinám s najvyššou prevahou seniorov a najvyšším zaťažením produktívnej zložky populácie. Na to je nevyhnutné reagovať verejnými politikami orientovanými na podporu všetkých vekových kategórií a na využívanie potenciálu ľudí v celom životnom cykle ako základu budovania udržateľných spoločností.

3.2 Predpoklady a kapacity pre aktívne starnutie – stav kontextových ukazovateľov

Pre účely formovania politík podporujúcich aktívne starnutie je potrebné vychádzať z určitých **kontextových ukazovateľov**, ktoré sa považujú za východiskové predpoklady a kapacity pre aktívne starnutie v konkrétnej krajine. Ide o súbor ukazovateľov, ktoré odrážajú vplyvy a dopady širšieho prostredia na životy ľudí a procesy ich starnutia. Pre účely hodnotenia napĺňania jednotlivých ukazovateľov aktívneho starnutia na Slovensku k obdobiu prípravy a schvaľovania NPAS budú využité najmä údaje z ostatného komparatívneho vyhodnocovania Indexu aktívneho starnutia v krajinách EÚ28. V úvode je potrebné zmieniť, že jednotlivé údaje prevažne stavajú na subjektívnom hodnotení rozličných aspektov starnutia zo strany respondentov a respondentiek relevantných zisťovaní, preto ich hodnota spočíva skôr v možnosti komparácie stavu s inými krajinami EÚ28, než vo výške samotného ukazovateľa.

Úroveň napĺňania jednotlivých predpokladových a kapacitných (kontextových) ukazovateľov pre aktívne starnutie bola na Slovensku v roku 2018 celkovo nižšia ako priemerne v EÚ, keď dosahovala celkovo 52,9 bodov, v porovnaní s priemerne 57,5 bodmi v EÚ (UNECE, 2019)¹⁹. Najvýraznejšie zaostávanie sa týkalo parametrov *dĺžky dožitia*, osobitne *rokov dožitia v zdraví*. Podľa úmrtnostných tabuliek vypracovaných EUROSTATom pre rok 2017 sa na Slovensku muži vo veku 65+ mohli dožiť ešte ďalších 15,3 rokov a ženy 19,2 rokov, avšak z tohto obdobia by muži prežili v zdraví len 3,8 roka a ženy len 4,1 roku. Nepriaznivosť zdravotnej projekcie postavenej na subjektívnom hodnotení ľudí posilňuje aj zistenie, že už v súčasnosti len minorita seniorov hodnotí stav svojej *mentálnej pohody a blahobytu* ako dobrý alebo veľmi dobrý, pričom vekom sa miera pozitívneho hodnotenia v tejto oblasti znižuje.

Ďalším významným faktorom podmieňujúcim východiská (predpoklady) pre aktívne a úspešné starnutie je intenzita *osobných kontaktov* starších ľudí. Vyše tri štvrtiny z nich uvádzajú osobný kontakt s rodinou a príbuznými buď na dennej alebo týždennej báze, o niečo nižšia je frekvencia ich osobných kontaktov s priateľmi či susedmi. Oba parametre udržiavania

¹⁹Pre porovnanie, najnižšie skóre v tejto doméne indexu aktívneho starnutia dosahovalo v roku 2018 Rumunsko (44,6 bodov), najvyššie skóre dosahovalo Švédsko (71,2 bodu); zdroj online: http://www.unece.org/fileadmin/DAM/pau/age/Active_Ageing_Index/Stakeholder_Meeting/ACTIVE_AGEING_INDEX_TRENDS_2008-2016_web_cover_reduced.pdf

sociálnych kontaktov sa však vekom znižujú, a to v podmienkach Slovenska intenzívnejšie ako priemerne v EÚ28. Všetky tieto zistenia môžu do budúcnosti predznamenávať zvýšenie dopytu po sociálno-zdravotných službách dlhodobej starostlivosti.

Čo sa týka *najvyššej dosiahnutej úrovne vzdelania* ako kontextového predpokladu aktívneho starnutia, v porovnaní s priemerom EÚ28 sú na Slovensku najmä rezervy v nižšom zastúpení starších ľudí s vysokoškolským vzdelaním. Aj keď by sa ich podiel do roku 2030 mal postupne zvyšovať, úroveň dosiahnutého vzdelania starších ľudí sa bude kvalitatívne posilňovať predovšetkým cez vyššie zastúpenie starších osôb so stredoškolským vzdelaním, najmä s maturitou, pri súčasne marginalizovanom zastúpení starších osôb so základným vzdelaním. V tejto súvislosti sú dôležité aj zistenia týkajúce sa *digitálnej gramotnosti* starších ľudí a zvládania moderných komunikačných prostriedkov a technológií v digitalizovanej ére. Digitálna gramotnosť na vyššej ako základnej úrovni je na Slovensku u osôb do 74 rokov porovnateľná s priemerom EÚ28, zaostávanie je prítomné až u osôb 75+. Absencia digitálnej gramotnosti starších ľudí pritom môže znižovať ich prístup k verejným zdrojom a službám, k potrebným informáciám a nástrojom spoločenskej participácie, a to ako v platenom zamestnaní tak v realizácii širokého rozsahu individuálne a spoločensky prospešných aktivít.

3.3 Skúsenosti s aktívnym starnutím – stav výstupových ukazovateľov

Výstupové ukazovatele reprezentujú priame skúsenosti ľudí s aktívnym starnutím v jednotlivých oblastiach života. Situácia v tejto skupine ukazovateľov sa za ostatné roky na Slovensku vyvíjala nerovnomerne. V niektorých ukazovateľoch bola dosahovaná úroveň porovnateľná s priemernými hodnotami v krajinách EÚ28, v iných výrazne zaostávala.

Najvýraznejšie rozdiely boli v roku 2018 v oblasti **zamestnanosti starších osôb**, a to aj v spojitosti s dynamicky sa meniacou informatizáciou spoločnosti. Na jednej strane dochádzalo v priebehu rokov k významnému pokroku v miere zamestnanosti osôb 55-59 ročných, ktorá dosiahla v roku 2018 takmer 77%, čo bolo o cca 5 % viac ako priemerne v EÚ28. Na strane druhej, vo vyšších vekových kategóriách bol vývoj v porovnaní s priemerom EÚ28 horší, a to napriek postupnému absolútnemu zvyšovaniu podielu zamestnaných starších ľudí aj v tejto vekovej skupine. V celkovej doméne zamestnanosti starších osôb 55+ tak zaostávalo Slovensko v roku 2018 za priemerom EÚ28 o takmer 5 % (31,1 % priemer EÚ28 : 26, 3% SR). Podrobnejšia analýza ukázala, že súvislosti možno hľadať, okrem iného, v nedoceňovaní významu a aplikácie *vekového manažmentu* v praxi zamestnávateľských subjektov (verejných i súkromných), rovnako v minimálnej účasti starších ľudí v programoch a aktivitách *celoživotného vzdelávania* (len 1,5 % starších osôb v roku 2018 v porovnaní s 5 % priemerne v EÚ28).

V rámci ukazovateľov domény **sociálnej participácie** boli staršie osoby na Slovensku aktívne najmä v starostlivosti o svoje deti a vnúčatá, v oveľa nižšej miere ako priemerne v EÚ28 sa angažovali v *dobrovoľníckej činnosti* či v *starostlivosti o odkázané staršie osoby v komunite*, najmä ak ide o starostlivosť o osoby staršie ako 75-ročné. Nižšia ako priemerne v EÚ28 bola aj miera *politckej participácie* starších ľudí či ich *občianskej organizovanosti*, ktorá v súčasnosti

dosahuje v podmienkach Slovenska len necelú desatinu. V sumárnej doméne sociálnej participácie dosiahlo Slovensko v roku 2018 o niečo nižšie skóre ako priemer EÚ28 (17,9 % priemer EÚ28 : 16,1 % SR), aj keď rozdiel nebol natoľko výrazný ako v doméne zamestnanosti.

Najvyššie a takmer porovnateľné špecifické skóre v rámci domén aktívneho starnutia dosiahlo Slovensko, podobne ako všetky krajiny EU, v doméne **nezávislého, zdravého a bezpečného života** (70,4 % priemer EÚ28 : 69,2% SR). Čo sa týka *prístupu k zdravotnej starostlivosti*, porovnateľne s priemerom EÚ28 len minimálna časť starších ľudí (2,3 %) na Slovensku uvádzala prekážky v jej využívaní pre vysoké náklady, vzdialenosť od poskytovateľa či čakacie lehoty. Aktuálne sa problémom stáva skôr nepriaznivá veková štruktúra lekárov (ich prestarnutie), znižovanie počtu sestier či regionálne disparity vo vybavenosti regiónov zdravotníckymi pracovníkmi podľa potrieb ich obyvateľov, prípadne vzniku rizikových a krízových situácií.

Vykonávanie fyzickej aktivity ako prejavu aktívneho životného štýlu a aktívneho starnutia patrí v podmienkach Slovenska k ukazovateľom, v ktorých starší ľudia zaostávali za priemerom EÚ28 najvýraznejšie (cca 5 % v SR v porovnaní s 24 % v Rakúsku až po 47 % vo Fínsku).

Prístup k *integrovaným sociálno-zdravotným službám dlhodobej starostlivosti* je v súčasnosti na Slovensku poznačený pretrvávajúcim zaostávaním rozsahu profesionálnej starostlivosti poskytovanej v domácom prostredí odkázaných, najmä starších osôb, v porovnaní s rozsahom profesionálnej starostlivosti poskytovanej pobytovou formou. Aj z tohto dôvodu bol v roku 2018 podiel osôb 75+ *žijúcich nezávisle* vo svojom prirodzenom prostredí ako jednotliviec alebo dvojica v SR výrazne nižší ako priemer EÚ28 (74 % SR : cca 95 % EU). Dlhodobá starostlivosť a prístup k nej je poznačený rozdielnym financovaním jej zdravotníckej a sociálnej zložky (povinné verejné zdravotné poistenie vs. zdroje štátneho rozpočtu, rozpočtov vyšších územných celkov a rozpočtov obcí v rámci sociálnej pomoci odkázaným), nedostatkom kvalifikovaného opatrovateľsko-ošetrovateľského personálu, či vysokým počtom starších osôb s neuspokojenou potrebou v oblasti sociálnych služieb podmienených odkázanosťou (takmer 10,8 tisíc čakaťelov v roku 2019).

V bezpečnosti starších ľudí zameranej na zabezpečenie ich *primeraného príjmu/miery náhrady*, rovnako v miere *rizika chudoby a sociálneho vylúčenia* dosahovalo Slovensko v ostatných rokoch lepšie výsledky ako priemer EÚ28. Ukazuje sa teda, že súčasný dôchodkový systém dokáže ochrániť absolútnu väčšinu osôb v dôchodkovom veku pred chudobou a sociálnym vylúčením. U osôb najmä so základným vzdelaním však pretrvávajú riziká stavu *závažnej materiálnej deprivácie*, ktorá v roku 2019 predstavovala na Slovensku u osôb 65+ hodnotu 7,9 % (v porovnaní s hodnotou 4,4 % v EÚ28), s predpokladom poklesu na úroveň 5,7 % podľa predikcie EÚ SILC 2020.

Čo sa týka *fyzickej bezpečnosti*, istota starších ľudí meraná ich vlastným subjektívnym prežívaním, rovnako parametrami vývoja kriminality páchanej na senioroch, sa v priebehu rokov zvyšovala, aj keď podiel tých, ktorí sa na Slovensku cítia fyzicky bezpečne, zostáva v porovnaní s priemerom EÚ28 stále nižší.

3.4 Sumarizácia rizík budúceho vývoja

Z hľadiska vyhodnotenia **predpokladov a kapacít pre aktívne starnutie** sa na základe komparatívnych zisťovaní na Slovensku do budúcnosti javia ako rizikové najmä nižšia dĺžka dožitia ľudí, osobitne dožitia v zdraví; nižšie zastúpenie starších osôb s vysokoškolským vzdelaním, no najmä zaostávajúca úroveň ich digitálnej gramotnosti; rovnako vekom klesajúca intenzita ich osobných sociálnych kontaktov, aj v prepojení na úroveň subjektívne uvádzanej mentálnej pohody.

Predpokladové (kontextové) parametre sa premietajú do výstupových parametrov, t. j. do **skúseností starších ľudí s aktívnym starnutím**. Na základe realizovanej analýzy možno do budúcnosti považovať za rizikové tieto výstupové faktory:

- dlhodobú neudržateľnosť verejných financií v kontexte ne/rovnováhy ekonomickej aktivity ľudí a ich sociálnej ochrany v rozličných fázach života v medzigeneračnej rovnováhe;
- tlak na dlhšie zotrvanie starších ľudí v platenom zamestnaní bez vytvorenia tomu zodpovedajúcich pracovných podmienok;
- nízku úroveň digitálnej gramotnosti starších ľudí ako predpoklad ich prístupu ku kvalitnému zamestnaniu, k informáciám, tovarom a službám, rovnako k sociálnym kontaktom;
- tlak na zvýšenie fyzickej aktivity starších ľudí, ich politickej a občianskej angažovanosti či participácie v spoločensky prospešných činnostiach, bez zabezpečenia dostupnosti programov a aktivít celoživotného vzdelávania;
- snahu o zvyšovanie kvality života, bezpečnosti a dôstojnosti starších ľudí bez zlepšovania prístupu ku komplexným a integrovaným službám dlhodobej sociálno-zdravotnej starostlivosti poskytovaným v prirodzenom, resp. komunitnom prostredí odkázaných starších osôb;
- nedostatočné personálne zabezpečenie opatrovateľských a ošetrovateľských činností pre odkázané osoby v rozličných prostrediach starostlivosti a nízka miera stabilizácie odborného personálu služieb, vrátane veľkých rozdielov v jednotlivých regiónoch Slovenska.

4 Strategická časť – domény (oblasti) podpory aktívneho starnutia

V strategickej časti NPAS sú rozpracované jednotlivé domény aktívneho starnutia do podoby strategických a operatívnych cieľov, opatrení a im zodpovedajúcich merateľných ukazovateľov.

4.1. Podpora aktívneho starnutia v rodinnej perspektíve

Strategický cieľ: Podpora medzigeneračnej solidarity a dobrých medzigeneračných rodinných vzťahov ako základu fungovania rodiny a plnenia jej úloh v rodinnom životnom cykle

Cieľ1: Upevňovanie dobrých medzigeneračných rodinných vzťahov

Opatrenie1: Podpora využívania potenciálu starších členov rodiny prostredníctvom ich zapojenia do starostlivosti, výchovy a vzdelávania detí ako cesta skoršieho a plnohodnotného návratu rodičov do pracovného procesu

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva, MVO, vrátane seniorských organizácií²⁰

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: fondy EÚ, štátny rozpočet (rozpočtová kapitola MPSVR)

Merateľný ukazovateľ: počet rodičov vracajúcich sa do plnohodnotného pracovného procesu pred vyčerpaním maximálnej dĺžky materskej, otcovskej a rodičovskej dovolenky z dôvodu podpory využívania potenciálu starších členov rodiny prostredníctvom ich zapojenia do starostlivosti, výchovy a vzdelávania detí

Opatrenie2: Podpora širokého spektra preventívnych a podporných aktivít a činností vrátane osvetových aktivít zameraných na podporu dobrých medzigeneračných rodinných vzťahov

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva, MVO, vrátane seniorských organizácií

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: štátny rozpočet, fondy EÚ

Merateľný ukazovateľ: počet aktivít podporených v pôsobnosti MPVR SR

Cieľ2: Aktívna účasť starších osôb na odbornej podpore rodiny

Opatrenie1: Využitie odborných kapacít starších ľudí v oblasti poskytovania špecializovaného poradenstva v rodinných poradniach pre jednotlivcov, pár a rodinu

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: IVPR, ÚPSVR

Termín plnenia: od 2022 priebežne

Spôsob financovania: fondy EÚ

²⁰ Pre účely celej strategickej časti NPAS sa za seniorské organizácie považujú najmä organizácie s celoslovenskou pôsobnosťou a relevantnou členskou základňou medzi seniormi.

Merateľný ukazovateľ: počet zamestnaných osôb 50+ v novovytvorených rodinných poradniach.

Opatrenie2: *Využitie životných skúseností starších ľudí na pomoc ohrozeným rodinám poskytovaním priamej intervencie*

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: ÚPSVR, MVO

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: fondy EÚ, štátny rozpočet (rozpočtová kapitola MPSVR SR)

Merateľný ukazovateľ: počet starších ľudí poskytujúcich intervenciu; počet detí, ktorým sa poskytuje intervencia

Cieľ3: Podpora zotrvania odkázaných starších osôb čo najdlhšie v prirodzenom rodinnom prostredí

Opatrenie1: *Vytvorenie podmienok pre zotrvávanie starších osôb v domácom prostredí rozvojom komunitných sociálnych služieb a napĺňaním zámerov transformácie a deinštitucionalizácie sociálnych služieb*

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva, poskytovatelia sociálnych služieb, MVO, vzdelávacie inštitúcie

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: fondy EÚ, štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MPSVR SR), rozpočty samospráv, POO

Merateľný ukazovateľ: ustanovená (upravená) legislatíva

Opatrenie2: *Vytvorenie podmienok pre zotrvávanie starších osôb v domácom prostredí so zabezpečenou podporou domácej neformálnej starostlivosti a monitorovaním jej kvality*

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: MZ SR, MV SR, Fórum pre pomoc starším, územná samospráva, MVO

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MPSVR SR), POO

Merateľný ukazovateľ: počet prijímateľov domácej starostlivosti, počet realizovaných monitoringov kvality domácej starostlivosti

Opatrenie3: *Podpora neformálne opatrovujúcich osôb (predovšetkým rodinných príslušníkov), osobitne cestou ich edukácie pre zabezpečovanie kvalitnej starostlivosti a udržiavania vlastného zdravia*

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: MZ SR, MVO, vzdelávacie inštitúcie, samospráva, úrady PSVR

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MPSVR SR), fondy EÚ

Merateľný ukazovateľ: počet vzdelávacích aktivít pre neformálne opatrojúce osoby

Opatrenie4: *Vytvorenie podmienok na výkon prevencie zhoršenia zdravia starších osôb za účelom predchádzania odstrániteľným zdravotným komplikáciám formou Agentúry domácej ošetrovateľskej starostlivosti*

Gestor: MZ SR, zdravotné poisťovne

Spolupracujúce subjekty: MPSVR SR, ADOS, ZSS

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MZ SR)

Merateľný ukazovateľ: počet preventívnych návštev ADOS, za preventívnym a edukačným účelom, klesajúci trend hospitalizácií starších osôb na počet obyvateľov

4.2 Podpora ľudských zdrojov v celoživotnom cykle

Strategický cieľ: Využitie potenciálu ľudí pre aktívne starnutie ako základu udržateľného vývoja spoločnosti cestou udržateľného rozvoja infraštruktúry ďalšieho vzdelávania

Cieľ1: Legislatíva podporujúca celoživotné vzdelávanie

Opatrenie1: *Zpracovanie problematiky podpory ďalšieho vzdelávania starších ľudí do pripravovaného zákona o celoživotnom vzdelávaní*

Gestor: MŠVVŠ SR

Spolupracujúce subjekty: MPSVR SR, ASUTV, sociálni partneri

Termín plnenia: 2022

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MŠVVŠ SR)

Merateľný ukazovateľ: zákon o celoživotnom vzdelávaní so zapracovanou problematikou podpory ďalšieho vzdelávania starších ľudí

Cieľ2: Informovanosť starších ľudí o možnostiach a podmienkach ďalšieho vzdelávania

Opatrenie1: *Zavedenie bezplatného poradenstva pre starších ľudí o možnostiach a podmienkach ďalšieho vzdelávania ľudí 50+ v rámci činnosti poradenského miesta v klientskych centrách*

Gestor: ÚMS

Spolupracujúce subjekty: UTV, vzdelávacie inštitúcie

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: samosprávy

Merateľný ukazovateľ: počet založených a fungujúcich poradenských miest, počet osôb, ktorým bolo poskytnuté poradenstvo

Cieľ3: Vzdelávanie orientované na starších ľudí posilňujúce ich možnosti zamestnania sa či udržania sa na trhu práce akceptujúce kľúčové trendy štvrtej priemyselnej revolúcie

Opatrenie1: *Podpora tvorby a realizácie programov vzdelávania podporujúcich kľúčové kompetencie pre celoživotné vzdelávanie s dôrazom na digitálnu gramotnosť, osobný rozvoj a duševné zdravie v kontexte požiadaviek trhu práce a zamestnanosti*

Gestor: ASUTV

Spolupracujúce subjekty: univerzity, MŠVVaŠ SR, MIRRI SR, sociálni partneri

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: účastníci vzdelávania, fondy EU, Erasmus+, POO pre 70+

Merateľný ukazovateľ: počet realizovaných programov a zúčastnených jednotlivcov

Opatrenie2: *Realizácia Programu rozvoja digitálnych zručností starších ľudí v rámci Digitálnej koalície a prostredníctvom IT Fitness test*

Gestor: MIRRI SR

Spolupracujúce subjekty: Digitálna koalícia, Slovenská asociácia age manažmentu, ASUTV, MŠVVŠ SR, MPVR SR

Termín plnenia: 2021-2023

Spôsob financovania: fondy EÚ

Merateľný ukazovateľ: minimálne 10 tisíc starších ľudí zapojených do pilotného diagnostického testu digitálnych zručností; minimálne 5 tisíc starších ľudí zapojených do pilotného on-line dištančného vzdelávania alebo následného pilotného testovania na overenia zvýšenia digitálnych zručností

Opatrenie3: *Realizácia programov vzdelávania starších ľudí v oblasti finančnej gramotnosti cez vytvorené poradenské miesta v rámci klientskych centier*

Gestor: ÚMS

Spolupracujúce subjekty: UTV, vzdelávacie inštitúcie

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: miestna samospráva

Merateľný ukazovateľ: počet účastníkov vzdelávania 55+; percento preškolených účastníkov vo vekovej kategórii 55+

Cieľ4: Kvalifikované ľudské zdroje pre prácu s cieľovou skupinou starších ľudí pre oblasť striebornej digitalizácie

Opatrenie1: *Príprava identifikácie a popisu karty kvalifikácie „lektor vzdelávania seniorov“ (popis kvalifikačného a hodnotiaceho štandardu uvedenej kvalifikácie ako základu akreditácie vzdelávania podľa zákona o celoživotnom vzdelávaní)*

Gestor: MŠVVŠ SR

Spolupracujúce subjekty: ASUTV, Asociácia inštitúcií vzdelávania dospelých v SR, Aliancia sektorových rád

Termín plnenia: 2022

Spôsob financovania: MŠVVŠ SR

Merateľný ukazovateľ: karta kvalifikácie „lektor vzdelávania seniorov“

Opatrenie2: *Systematická stabilizácia personálnych kapacít vysokých škôl so zriadenými univerzitami tretieho veku (1 osoba na vysokú školu, kde je UTV zriadená) na pokrytie agendy aktívneho starnutia v rámci celoživotného vzdelávania starších ľudí*

Gestor: MŠVVŠ SR

Spolupracujúce subjekty: ASUTV, univerzity

Termín plnenia: od 2025 a potom priebežne

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MŠVVŠ SR)

Merateľný ukazovateľ: počet podporených vysokých škôl so zriadenou UTV

Cieľ5: Celoživotné neformálne vzdelávanie starších ľudí ako nástroj podpory ich sociálnej inklúzie a medzigeneračnej kohézie

Opatrenie1: Realizácia informačno-edukačných programov pre starších ľudí zameraných na otázky životného prostredia a jeho vplyvu na život ľudí a ich aktívne starnutie

Gestor: MŽP SR

Spolupracujúce subjekty: príspevkové a rozpočtové organizácie MŽP SR

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MŽP SR)

Merateľný ukazovateľ: počet realizovaných informačno-edukačných programov a zúčastnených starších ľudí

Opatrenie2: Realizácia aktivít neformálneho vzdelávania prostredníctvom služieb kultúrnych inštitúcií

Gestor: MK SR

Spolupracujúce subjekty: príspevkové a rozpočtové organizácie MK SR

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MK SR)

Merateľný ukazovateľ: počet realizovaných vzdelávacích aktivít a počet zúčastnených starších ľudí

4.3 Zdravotná starostlivosť podporujúca AS

Strategický cieľ: Dostupná a kvalitná zdravotná starostlivosť podporujúca východiskový potenciál ľudí pre aktívne starnutie

Cieľ1: Financovanie zdravotnej starostlivosti zamerané na kvalitu

Opatrenie1: Zavádzanie platových mechanizmov v jednotlivých oblastiach poskytovania zdravotnej starostlivosti s dôrazom na odmeňovanie za kvalitu liečby (nie za kvantitu)

Gestor: MZ SR

Spolupracujúce subjekty: sociálni partneri

Termín plnenia: 2025

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MZ SR)

Merateľný ukazovateľ: prijatá legislatíva pre zavedenie platových mechanizmov s určenými oblasťami ich uplatňovania; prehľadný systém odmeňovania za kvalitu liečby podľa počtu a foriem; pravidlá pre úhrady zo strany zdravotných poisťovní

Cieľ2: Podpora aktívneho starnutia, zdravého životného štýlu a celkového zdravia starších ľudí

Opatrenie1: *Zníženie úmrtnosti na kardiovaskulárne a onkologické ochorenia v rámci realizácie Národného programu podpory zdravia s SR*

Gestor: ÚVZ SR

Spolupracujúce subjekty: RÚVZ, ADOS

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MZ SR)

Merateľný ukazovateľ: počet vykonaných kardiovaskulárnych a onkologických preventívnych prehliadok so zadanými kritériami pre tento výkon; trend vývoja úmrtnosti na kardiovaskulárne a onkologické ochorenia; zdravé roky života 65+ bez kardiovaskulárnych a onkologických ochorení

Opatrenie2: *Zlepšenie povedomia a informovanosti starších ľudí v oblasti preventívneho očkovania cestou informačno-osvetových aktivít regionálnych úradov verejného zdravotníctva*

Gestor: ÚVZ SR, RÚVZ

Spolupracujúce subjekty: ADOS, MVO, vrátane seniorských organizácií

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MZ SR)

Merateľný ukazovateľ: počet a forma zrealizovaných informačno-osvetových aktivít v oblasti preventívneho očkovania; počet a veková štruktúra účastníkov; počet zapojených RÚVZ; počet zrealizovaných preventívnych očkovaní; zdravé roky života 65+ s uvedením zaočkovanosti

Opatrenie3: *Realizácia edukačno-poradenských aktivít regionálnych úradov verejného zdravotníctva k otázkam podpory aktívneho starnutia, zdravého životného štýlu a pohybových aktivít starších ľudí vykonávaných individuálnou, skupinovú a hromadnou formou*

Gestor: ÚVZ SR, RÚVZ

Spolupracujúce subjekty: ADOS, MVO, vrátane seniorských organizácií

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MZ SR)

Merateľný ukazovateľ: počet zrealizovaných aktivít; počet zapojených RÚVZ s uvedením zamerania aktivity a formy; počet a veková štruktúra účastníkov aktivít

Cieľ3: Dostupná následná zdravotná starostlivosť ako nástroj prevencie odkázanosti na pomoc inej osoby, resp. zabezpečenia plynulého prechodu medzi akútnou zdravotnou starostlivosťou a sociálnymi službami

Opatrenie1: *Finančná a personálna podpora následnej zdravotnej starostlivosti vykonávanej v rámci komunitnej zdravotnej starostlivosti a domácej ošetrovateľskej starostlivosti (ADOS, DOS), sieťovanie poskytovateľov zdravotnej starostlivosti*

Gestor: MZ SR

Spolupracujúce subjekty: regionálna samospráva, ZSS, ADOS, DOS

Termín plnenia: 2021-2025

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MZ SR), operačné programy Európskej komisie

Merateľný ukazovateľ: ustanovené minimálne personálne normatívy pre následnú starostlivosť; údaje o zdrojoch investovaných do následnej starostlivosti; údaje o sieti poskytovateľov následnej starostlivosti s uvedením počtu komunitnej a domácej zdravotnej starostlivosti; počet prijímateľov následnej komunitnej a domácej následnej zdravotnej starostlivosti s uvedením ich vekovej štruktúry a chorobnosti

Cieľ4: Ochrana duševného zdravia starších ľudí

Opatrenie1: *Vytvorenie systémových preventívnych opatrení zameraných na ochranu duševného zdravia starších ľudí a včasnú diagnostiku jeho porúch*

Gestor: MZ SR, MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: regionálna samospráva, ADOS, MVO

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MZ SR, MPSVR SR, MV SR), POO

Merateľný ukazovateľ: počet systémových preventívnych opatrení s uvedením oblastí a zamerania opatrení, vekovej štruktúry prijímateľov opatrení; počet diagnostikovaných porúch

4.4 Podpora ekonomickej aktivity v perspektíve životného cyklu

Strategický cieľ: Využitie potenciálu starších ľudí k participácii v platenej práci ako základu udržateľného vývoja spoločnosti v medzigeneračnej perspektíve.

Cieľ1: Flexibilné pracovné podmienky podporujúce zotrvanie starších ľudí v platenej práci a vekový manažment

Opatrenie1: *Príprava a zavedenie opatrení za účelom podpory udržania a zlepšenia pracovnej schopnosti zamestnancov pomocou vekového manažmentu a výsledkov zisťovania WAI (Work ability index)*

Gestor: SAAM

Spolupracujúce subjekty: MPSVR SR, sociálni partneri, univerzity

Termín plnenia: 2022

Spôsob financovania: štátny rozpočet, fondy EÚ, súkromné zdroje

Merateľný ukazovateľ: realizované zisťovanie, počet vykonaných WAI v rozličných rezortoch a priemyselných odvetviach

Opatrenie2: *Zavedenie strategického nástroja riadenia ľudských zdrojov vekového manažmentu v SR (aplikácia vstupného auditu v rôznych odvetviach hospodárstva SR; vypracovanie individualizovaných plánov zavedenia; implementácia do praxe; monitoring a poradenstvo; realizácia výstupného a kontrolného auditu)*

Gestor: SAAM

Spolupracujúce subjekty: MPSVR SR, sociálni partneri, AIVD, univerzity

Termín plnenia: 2023-2028

Spôsob financovania: štátny rozpočet, fondy EÚ, súkromné zdroje

Merateľný ukazovateľ: zavedený strategický nástroj

Opatrenie3: *Popularizácia záverov a odporúčaní medzinárodného projektu AgeGap realizovaného v spolupráci zamestnávateľských organizácií*

Gestor: RÚZ

Spolupracujúce subjekty: členské organizácie RÚZ

Termín plnenia: 2022

Spôsob financovania: rozpočet RÚZ

Merateľný ukazovateľ: počet popularizačných aktivít, počet zapojených členských organizácií do popularizačných aktivít

Opatrenie4: *Umožniť platenie a odvádzanie povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie v prípade sporiteľov, ktorým sa vypláca dôchodok zo starobného dôchodkového sporenia a ktorí vykonávajú činnosť zakladajúcu dôchodkové poistenie*

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: MF SR, SP, RRZ, ADSS

Termín plnenia: 2023

Spôsob financovania: bez dodatočných finančných nárokov

Merateľný ukazovateľ: novela príslušného zákona

Opatrenie5: *Príprava kvalifikovaných ľudských zdrojov pre oblasť aplikácie vekového manažmentu (identifikácia a popis karty kvalifikácie „Poradca pre vekový manažment“)*

Gestor: MŠVVŠ SR

Spolupracujúce subjekty: ASUTV, Asociácia inštitúcií vzdelávania dospelých v SR, Aliancia sektorových rád

Termín plnenia: 2022

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MŠVVŠ SR)

Merateľný ukazovateľ: karta kvalifikácie

Cieľ2: Posilnenie postavenia starších zamestnancov v pracovno-právnych vzťahoch

Opatrenie1: *Kompetenčné posilnenie systému inšpekcie práce pre účely posilnenia vymožiteľnosti práva a postavenia starších ľudí na trhu práce a v pracovno-právnych vzťahoch*

Gestor: MPSVR SR, NIP

Spolupracujúce subjekty: sociálni partneri, odboroví inšpektori práce

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: bez dodatočných finančných nárokov

Merateľný ukazovateľ: úprava kompetencií, zvýšenie personálnych kapacít

Cieľ3: Diverzifikácia spôsobov ekonomickej aktivity starších ľudí

Opatrenie1: *Motivovanie zamestnávateľov k zamestnávaniu osôb 50+ v oblasti sociálnej ekonomiky*

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: IA MPSVR SR, MIRRI SR, MV SR

Termín plnenia: od 2021 priebežne

Spôsob financovania: fondy EÚ, štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MPSVR SR)

Merateľný ukazovateľ: počet zamestnaných osôb 50+ v sociálnych podnikoch

Opatrenie2: *Zavedenie inštitútu aktuárne neutrálneho čiastočného dôchodku (ako nástroja postupného odchodu z trhu práce), motivácie dlhšieho zotrvania na trhu práce a zníženia tlaku na verejné financie*

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: MF SR, SP

Termín plnenia: najneskôr do 2026

Spôsob financovania: bez negatívneho dopadu na verejné financie

Merateľný ukazovateľ: zmena príslušnej legislatívy

Cieľ4: Efektívne aktívne opatrenia trhu práce podporujúce zamestnanosť starších ľudí v digitálnom svete

Opatrenie1: *Analýza efektívnosti aktuálne uplatňovaných aktívnych opatrení trhu práce zameraných na osoby 50+ a formulácia odporúčaní na zmeny*

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: sociálni partneri

Termín plnenia: 2021 a priebežne

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MPSVR SR)

Merateľný ukazovateľ: spracovaná analýza a prijaté opatrenia

Opatrenie2: *Analýza dopadov digitalizácie a automatizácie na starších zamestnancov a ich zručnosti vo svete práce, vrátane vytvorenia Akčného plánu uplatniteľnosti starších ľudí v digitálnom svete*

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: sociálni partneri

Termín plnenia: 2022

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MPSVR SR)

Merateľný ukazovateľ: spracovaná analýza, formulované odporúčania, Akčný plán

Opatrenie3: *Vypracovanie a pravidelná aktualizácia kvalifikačných a hodnotiacich štandardov jednotlivých kvalifikácií potrebných pre trh práce ako rámec pre prípravu a realizáciu rekvalifikačných programov, s osobitným zameraním na vekovú kategóriu 50+*

Gestor: MŠVVŠ SR

Spolupracujúce subjekty: sociálni partneri

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: fondy EÚ

Merateľný ukazovateľ: zverejnený zoznam kvalifikácií

Opatrenie4: *Podpora zamestnanosti osôb 50+ prostredníctvom spolupráce úradov práce, sociálnych vecí a rodiny a zamestnávateľov pri ich rekvalifikácii v súlade s potrebami priemyslu a služieb*

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: sociálni partneri, UPSVR

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: fondy EÚ, štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MPSVR SR)

Merateľný ukazovateľ: počet rekvalifikovaných osôb 50+, počet umiestnených uchádzačov o zamestnanie 50+ na trh práce po rekvalifikácii

Cieľ5: Podpora udržania pracovných miest zamestnancov vo veku 50+ pracujúcich na vysokošpecializovaných pozíciách

Opatrenie1: *Spracovanie projektov na podporu udržania zamestnancov 50+ na vysokošpecializovaných pozíciách u zamestnávateľov*

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: sociálni partneri, ÚPSVR, úrady práce, sociálnych vecí a rodiny, IA MPSVR SR

Termín plnenia: 2022

Spôsob financovania: fondy EÚ, štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MPSVR SR)

Merateľný ukazovateľ: počet projektov a počet udržaných vysokošpecializovaných pozícií zamestnancov 50+

Cieľ6: Podpora aktívneho starnutia ako predmet sociálneho dialógu

Opatrenie1: *Analýza možností a následná aplikácia minimálneho rozsahu nutne aplikovaných zásad vekového manažmentu do praxe. Zhodnotenie možnosti uplatnenia zásad v kolektívnom vyjednávaní*

Gestor: KOZ SR

Spolupracujúce subjekty: sociálni partneri

Termín plnenia: 2022

Spôsob financovania: štátny rozpočet, fondy EÚ

Merateľný ukazovateľ: spracovaný analytický dokument a vydané interné opatrenia

Opatrenie2: *Spolupráca sociálnych partnerov na úrovni tripartity pri podpore zvyšovania úrovne digitálnych zručností zamestnancov v predseniorskom a seniorskom veku*

Gestor: RÚZ

Spolupracujúce subjekty: sociálni partneri

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: nevyžaduje osobitné finančné prostriedky

Merateľný ukazovateľ: Memorandum o spolupráci sociálnych partnerov pri podpore zvyšovania digitálnych zručností zamestnancov v predseniorskom a seniorskom veku

4.5 Podpora spoločenskej participácie a začlenenia starších ľudí

Strategický cieľ: Využitý potenciál starších ľudí k participácii na rozličných spoločensky prospešných aktivitách, ktoré prispievajú k rozvoju jednotlivcov, rodín, susedstiev a komunít a podporujú spoločenskú súdržnosť a medzigeneračnú výmenu.

Cieľ1: Aktívna účasť starších ľudí na živote komunity a podpora medzigeneračnej komunitnej výmeny

Opatrenie1: Projektová podpora medzigeneračnej komunitnej výmeny a spolupráce formou starostlivosti starších ľudí o maloletých či o osoby odkázané na pomoc inej osoby v komunite (aj v rámci dobrovoľníckej činnosti)

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva, MVO

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: fondy EÚ

Merateľný ukazovateľ: počet starších osôb zapojených do komunitných aktivít medzigeneračnej výmeny spolufinancovaných z FONDU EÚ zdrojov

Cieľ2: Podpora voľnočasových aktivít starších ľudí ako nástroja seberealizácie a udržiavania ich sociálnych kontaktov

Opatrenie1: Podpora denných centier (klubov dôchodcov) a iných organizácií pri organizovaní umeleckých, vzdelávacích, rekreačných a športových aktivít

Gestor: miestna územná samospráva

Spolupracujúce subjekty: MPSVR SR, MK SR, zamestnávateľské subjekty, MVO, kultúrne organizácie

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: zdroje miestnej samosprávy a zamestnávateľských subjektov

Merateľný ukazovateľ: počet podporených poskytovateľov sociálnej služby denné centrum; výška finančných nákladov na tento druh sociálnej služby

Opatrenie2: Podpora architektonickej a finančnej dostupnosti kultúrnych podujatí a aktivít pre staršie osoby (napr. divadlá, múzeá, knižnice, galérie)

Gestor: MK SR

Spolupracujúce subjekty: organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR, kultúrne organizácie

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MK SR)

Merateľný ukazovateľ: počet kultúrnych podujatí a aktivít, počet kultúrnych podujatí a aktivít s aktívnym zapojením cieľovej skupiny, počet návštevníkov z cieľovej skupiny

Opatrenie3: Technicko-organizačná a finančná podpora filatelistických podujatí organizácií združujúcich aj staršie osoby

Gestor: MDV SR

Spolupracujúce subjekty: Zväz slovenských filatelistov a iné dobrovoľné filatelistické združenia

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MDV SR)

Merateľný ukazovateľ: počet podporených organizácií a jednotlivcov a ich aktivít

Cieľ3: Zvýšenie participácie starších ľudí v dobrovoľníckych programoch (najmä dlhodobých) a profesionalizácia manažmentu starších dobrovoľníkov

Opatrenie1: Podpora spolupráce územnej samosprávy s dobrovoľníckymi centrami za účelom participatívnej tvorby kľúčových koncepcných samosprávnych dokumentov k otázkam starnutia a aktívneho starnutia a motivovania účasti samospráv na tzv. medzigeneračných projektoch

Gestor: MPSVR SR, ÚSVROS

Spolupracujúce subjekty: Platforma dobrovoľníckych centier a organizácií, dobrovoľnícke centrá na Slovensku, územná samospráva, ASUTV

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: štátny rozpočet

Merateľný ukazovateľ: počet samospráv podporujúcich dobrovoľníctvo starších ľudí; počet medzigeneračných projektov realizovaných v spolupráci so samosprávami

Opatrenie2: Ustanovenie dotačného mechanizmu na podporu vzniku a fungovania dobrovoľníckych programov s účasťou starších osôb ako klientov i aktívnych dobrovoľníkov, vrátane dobrovoľníctva „starších pre najstarších“

Gestor: MPSVR SR, ÚSVROS

Spolupracujúce subjekty: Platforma dobrovoľníckych centier a organizácií, dobrovoľnícke centrá na Slovensku, územná samospráva, ASUTV

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: štátny rozpočet

Merateľný ukazovateľ: počet dlhodobých dobrovoľníckych programov s participáciou starších ľudí; miera zapájania starších ľudí do formálneho dobrovoľníctva

Opatrenie3: Propagácia dobrovoľníctva v spoločnosti (osobitne medzi staršími ľuďmi) ako súčasťou konceptu aktívneho starnutia

Gestor: MPSVR SR, ÚSVROS

Spolupracujúce subjekty: MK SR, Platforma dobrovoľníckych centier a organizácií, dobrovoľnícke centrá na Slovensku, médiá, ASUTV

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: štátny rozpočet

Merateľný ukazovateľ: počet kampaní propagujúcich dobrovoľníctvo ako spôsob aktívneho starnutia

Opatrenie4: Realizácia programov vzdelávania v oblasti manažmentu starších dobrovoľníkov

Gestor: MPSVR SR, ÚSVROS, ASUTV

Spolupracujúce subjekty: MK SR, Platforma dobrovoľníckych centier a organizácií, dobrovoľnícke centrá na Slovensku, územná samospráva

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: štátny rozpočet

Merateľný ukazovateľ: počet zrealizovaných školení a ich účastníkov

4.6 Zabezpečenie príjmu vo vyššom veku

Strategický cieľ: Ekonomická bezpečnosť starších ľudí založená na dlhodobej udržateľnosti verejných zdrojov pre adekvátne dôchodky a iné druhy podpory a pomoci ochraňujúce starších ľudí pred chudobou a závažnou materiálnou depriváciou.

Cieľ1: Súladnosť legislatívy sociálneho poistenia s potrebou zlepšenia dlhodobej udržateľnosti dôchodkového systému a uplatnenia medzigeneračnej rodinnej solidarity

Opatrenie1: *Naviazanie dôchodkového veku na strednú dĺžku života*

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: SP, MF SR, RRZ

Termín plnenia: 2023

Spôsob financovania: bez dodatočných finančných nárokov

Merateľný ukazovateľ: novela zákona o sociálnom poistení a zníženie rizika dlhodobej neudržateľnosti z vysokého na stredné

Opatrenie2: *Zavedenie predvolenej investičnej stratégie na báze life cycle postavenej na investovaní do globálnych pasívnych fondov a úprava výplatnej fázy v systéme starobného dôchodkového sporenia za účelom prevencie jednorazovej výplaty úspor vzhľadom na charakter a účel starobného dôchodkového sporenia*

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: MF SR, DSS

Termín plnenia: 2023

Spôsob financovania: nemá dopad na štátny rozpočet

Merateľný ukazovateľ: zvýšenie alokácie aktív druhého piliera v akciách

Opatrenie3: *Zavedenie automatického vstupu pre nových poistencov do systému starobného dôchodkového sporenia a ustanovenie minimálnej sadzby povinných príspevkov*

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: MF SR, DSS, SP

Termín plnenia: 2023

Spôsob financovania: štátny rozpočet

Merateľný ukazovateľ: zmena legislatívy (zvýšenie alokácie aktív druhého piliera v akciách)

Opatrenie4: *Podpora dobrovoľného sporenia na dôchodok cestou daňových a fiškálnych stimulov štátu ako nástroja zvyšovania motivácie ekonomicky aktívnej populácie vstupovať do dobrovoľných dôchodkových schém*

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: MF SR, NBS, ADDS, ADSS

Termín plnenia: 2023

Spôsob financovania: štátny rozpočet

Merateľný ukazovateľ: návrh zákona, ktorým sa ustanovia podmienky pre sporiacu a výplatnú fázu pre celoeurópsky osobný dôchodkový produkt

Opatrenie5: Zavedenie systému priebežného informovania poistencov o aktuálnych a očakávaných budúcich dôchodkových nárokoch z povinných a dobrovoľných dôchodkových schém ako podporného nástroja pre plánovanie odchodu z trhu práce

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: SP, DSS

Termín plnenia: 6/2023

Spôsob financovania: bez dodatočných finančných nárokov

Merateľný ukazovateľ: prijatie legislatívy a zavedený systém „oranžovej obálky“ s účinnosťou od 1.1.2024 (prvá komplexná informácia zaslaná v roku 2025)

Cieľ2: Ochrana starších ľudí pred chudobou a závažnou materiálnou depriváciou

Opatrenie1: Poskytovanie potravinovej a materiálnej pomoci ako nástroja na riešenie potravinovej a materiálnej deprivácie pre najodkázanejších starších ľudí

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: ÚPSVR

Termín plnenia: 2021 a následne

Spôsob financovania: fondy EÚ

Merateľný ukazovateľ: počet osôb 65+, ktorým bola poskytnutá potravinová a/alebo materiálna pomoc

Cieľ3: Podpora dostupnosti verejných služieb pre starších ľudí

Opatrenie1: Zachovanie sociálnych zliav na cestovnom v osobnej železničnej doprave pre starších ľudí

Gestor: MDV SR

Spolupracujúce subjekty: MPSVR SR, železniční dopravcovia v rámci zmluvy o dopravných službách vo verejnom záujme

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: RVS – zmluvy o dopravných službách vo verejnom záujme

Merateľný ukazovateľ: počet starších ľudí s poskytnutou zľavou v osobnej železničnej doprave

4.7 Podpora dôstojnosti, nezávislosti a kvality života starších ľudí

Strategický cieľ: Dôstojný, nezávislý a kvalitný život vo všetkých fázach životného cyklu, vrátane fázy odkázanosti na pomoc inej osoby, a vo všetkých prostrediach z hľadiska mobility

Cieľ1: Ľudsko-právna ochrana starších ľudí

Opatrenie1: *Pripraviť komplexnú analýzu legislatívy a súvisiacich dokumentov upravujúcich ochranu práv starších ľudí, vrátane osôb s obmedzenou mobilitou, s vyústením do návrhu riešenia legislatívnej úpravy v tejto oblasti*

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: MV SR, MS SR, MZ SR, Úrad komisárky pre osoby so zdravotným postihnutím, MVO, Fórum pre pomoc starším

Termín plnenia: 2023

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MPSVR SR)

Merateľný ukazovateľ: vypracovaná analýza, prijatá právna úprava (právne úpravy)

Cieľ2: Bezpečnosť a nezávislosť starších ľudí cestou univerzálneho navrhovania verejných priestorov, priestranstiev a služieb a ich dostupnosti

Opatrenie1: *Zvyšovanie architektonickej prístupnosti a finančnej a praktickej dostupnosti zelenej a inej infraštruktúry a jej ekosystémových služieb a voľnočasových, kultúrnych, športových, vzdelávacích a ostatných podujatí a aktivít pre starších ľudí*

Gestor: MŽP SR

Spolupracujúce subjekty: príspevkové a rozpočtové organizácie rezortu, MVO

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MŽP SR), fondy EÚ

Merateľný ukazovateľ: počet užívateľov ekosystémových a ostatných voľnočasových aktivít a služieb využiteľných seniormi

Opatrenie2: *Kontinuálne budovanie univerzálne navrhovaných prístupov v areáloch dopravných uzlov, železničných staníc a obnova vozového parku regionálnych, prímestských vlakov na slovenských železničiach za nízkopodlažné vlaky, prípadne vytvorenie bezbariérového prístupu kombináciou infraštruktúry a prevádzky dopravných systémov a druhov dopravy*

Gestor: MDV SR

Spolupracujúce subjekty: MPSVR SR, ŽSR

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: fondy EÚ, vlastné prostriedky ŽSR

Merateľný ukazovateľ: počet zrealizovaných architektonických úprav dopravných uzlov a prístupových ciest k doprave a zaobstaraných nízkopodlažných vlakov

Opatrenie3: *Zvyšovanie architektonickej a finančnej dostupnosti kultúrnych inštitúcií (napr. divadiel, knižníc, galérií, múzeí) pre staršie osoby*

Gestor: MK SR

Spolupracujúce subjekty: organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR, územná samospráva, MVO

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MK SR), fondy EÚ

Merateľný ukazovateľ: počet starších ľudí užívajúcich prístupné služby kultúrnych inštitúcií za zvýhodnených podmienok

Cieľ3: Dostupné, kvalitné a komplexné sociálne služby ako nástroj podpory dôstojného, nezávislého a bezpečného života starších ľudí v kontexte demografického vývoja

Opatrenie1: Akcentovanie aktivít podporujúcich aktívne starnutie a reflektujúcich demografický vývoj v rámci ustanovovania národných priorít rozvoja sociálnych služieb, regionálnych koncepcií rozvoja sociálnych služieb a komunitných plánov sociálnych služieb

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva, MVO, vzdelávacie inštitúcie na území samospráv, subjekty participujúce na regionálnom rozvoji a komunitnom plánovaní

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MPVR SR), rozpočet územnej samosprávy

Merateľný ukazovateľ: počet programov podpory aktívneho starnutia na národnej a samosprávnej úrovni

Opatrenie2: Zvyšovanie kvality a bezpečnosti poskytovania sociálnych služieb prostredníctvom efektívneho systému hodnotenia kvality sociálnych služieb

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: IA MPSVR SR, IVPR

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MPSVR SR), fondy EÚ, POO

Merateľný ukazovateľ: upravený systém hodnotenia, počet hodnotených subjektov

Opatrenie3: Ustanovenie a zavedenie systému dlhodobej zdravotno-sociálnej starostlivosti, vrátane jeho financovania a integrovaného zberu zdravotno-sociálnych dát na úrovni jednotlivca

Gestor: MZ SR, MPSVR SR, zdravotné poisťovne

Spolupracujúce subjekty: MPSVR SR, ZMOS, ÚMS, SK8, zástupcovia poskytovateľov sociálnych služieb, MVO

Termín plnenia: 2024

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MZ SR a MPSVR SR), rozpočty územných samospráv, rozpočty zdravotných poisťovní, POO

Merateľný ukazovateľ: právny predpis ustanovujúci systém dlhodobej starostlivosti; spôsob úhradového financovania; počet zariadení dlhodobej starostlivosti a jej prijímateľov

Opatrenie4: Poskytovanie zdravotnej rehabilitácie v zariadeniach sociálnych služieb podmienených odkázanosťou za účelom prevencie zhoršovania zdravotného stavu odkázaných osôb, s osobitným dôrazom na staršie osoby

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: MZ SR, zdravotné poisťovne, ZMOS, SK8, ÚMS, poskytovatelia sociálnych služieb, ADOS, MVO

Termín plnenia: 2024

Spôsob financovania: verejné zdravotné poistenie

Merateľný ukazovateľ: počet starších osôb, ktorým sa poskytla v pobytovej starostlivosti zdravotná rehabilitácia z prostriedkov verejného zdravotného poistenia

Opatrenie5: Zavedenie príspevku podľa stupňa odkázanosti osoby na pomoc inej osoby ako nástroja podpory slobodnej voľby poskytovateľa starostlivosti a nástroja reálneho zrovnoprávnenia poskytovateľov sociálnych služieb podmienených odkázanosťou na podporu ich činnosti z verejných zdrojov

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: ÚPSVR, ZMOS, SK8, ÚMS, poskytovatelia sociálnych služieb, MVO

Termín plnenia: 2023

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MPSVR SR), POO

Merateľný ukazovateľ: zavedený príspevok, počet poberateľov príspevku

Cieľ4: Jednotná posudková činnosť na sociálne účely a efektívna kompenzačná pomoc poskytovaná starším osobám

Opatrenie1: Zavedenie systému jednotnej posudkovej činnosti na účely sociálnych služieb podmienených odkázanosťou a peňažných príspevkov na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: NCZI

Termín plnenia: 2022

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MPSVR SR), POO

Merateľný ukazovateľ: zavedený systém jednotnej posudkovej činnosti

Opatrenie2: Prehodnotenie systému poskytovania peňažných príspevkov na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: NCZI

Termín plnenia: 2023

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MPSVR SR)

Merateľný ukazovateľ: prehodnotený systém, počet poskytovaných peňažných príspevkov

Cieľ5: Stabilizovaný odborný personál v sociálnych službách a jeho ďalší rozvoj

Opatrenie1: Podpora motivačných programov a opatrení vedúcich k stabilizácii odborného personálu sociálnych služieb a k rozvoju jeho odbornosti prostredníctvom programov ďalšieho vzdelávania

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva, profesijné organizácie, zástupcovia poskytovateľov sociálnych služieb, vzdelávacie inštitúcie, MVO, sociálni partneri

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MPSVR SR), rozpočet územnej samosprávy, poskytovateľov sociálnych služieb, fondy EÚ

Merateľný ukazovateľ: počet účastníkov vzdelávacích programov, počet odborných a iných zamestnancov sociálnych služieb

Cieľ6: Koordinovaná podpora a pomoc poskytovaná starším ľuďom v krízových životných situáciách

Opatrenie1: *Poskytovanie individualizovanej podpory a pomoci starším osobám v krízových životných situáciách (napr. pri strate bývania) prostredníctvom synergie a koordinácie rozličných podporných a aktivizujúcich programov a opatrení*

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: MDV SR, MS SR, MV SR, MZ SR, IA MPSVR SR, územná samospráva, zástupcovia poskytovateľov sociálnych služieb, MVO, Fórum pre pomoc starším

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MPSVR SR), rozpočet územnej samosprávy, fondy EÚ

Merateľný ukazovateľ: počet realizovaných podporných programov a opatrení so zameraním na cieľovú skupinu starších osôb v krízových životných situáciách

Cieľ7: Bezpečnosť starších ľudí prostredníctvom zvyšovania povedomia a informovanosti o kriminalite páchanej na starších ľuďoch a možnostiach účinnej ochrany

Opatrenie1: *Realizácia preventívno-osvetovej činnosti zameranej na zvyšovanie povedomia starších ľudí o zlom zaobchádzaní a kriminalite páchanej na tejto cieľovej skupine (vrátane projektu „Bezpečná jeseň života“), o najčastejších spôsoboch jej páchania a o možnostiach účinnej ochrany proti aktuálnym ohrozeniam*

Gestor: MV SR

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva, MVO, RV SR PSPVPPSP, informačné kancelárie pre obeť trestných činov, ASUTV, Fórum pre pomoc starším

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MV SR)

Merateľný ukazovateľ: realizované preventívno-osvetové aktivity a programy pre cieľovú skupinu starších ľudí, počet starších účastníkov

Opatrenie2: *Zapojenie starších ľudí ako lektorov preventívno-osvetových aktivít na zvyšovanie povedomia starších ľudí o kriminalite páchanej na tejto cieľovej skupine a o možnostiach účinnej ochrany proti aktuálnym ohrozeniam*

Gestor: MV SR

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva, MVO

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MV SR)

Merateľný ukazovateľ: realizované preventívno-osvetové aktivity, počet starších ľudí v pozícii lektorov

Cieľ8: Bezpečnosť starších ľudí prostredníctvom dostupných programov pomoci a služieb pre obeť násilia a trestných činov páchaných na starších ľuďoch

Opatrenie1: Poskytovanie informácií, usmernenia a sprostredkovanie odbornej pomoci v oblasti psychologického poradenstva, sociálneho poradenstva, právnej podpory a usmernenia pre obeť a potenciálne obeť trestných činov z radov seniorov prostredníctvom informačných kancelárií pre obeť trestných činov

Gestor: MV SR

Spolupracujúce subjekty: územná samospráva, okresné úrady, MVO, informačné kancelárie pre obeť trestných činov, Fórum pre pomoc starším

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MV SR)

Merateľný ukazovateľ: počet seniorov, ktorým informačné kancelárie poskytnú uvedené intervencie

Opatrenie2: Odborná príprava pracovníkov rozličných rezortov na detekciu násilia páchaného na senioroch

Gestor: MPSVR SR, MZ SR, MV SR

Spolupracujúce subjekty: Fórum pre pomoc starším, územná samospráva, ADOS

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MPSVR SR, MZ SR, MV SR)

Merateľný ukazovateľ: počet školení, počet vyškolených pracovníkov

Opatrenie3: Poskytnutie rýchlej a dostupnej pomoci starším ľuďom, ktorí sú ohrození násilím v rodinách, prostredníctvom nonstop Národnej linky 0800 212 212 a Senior linky 0800 172 500

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: IVPR Koordinačno-metodické centrum, Fórum pre pomoc starším

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: nórsky finančný mechanizmus do 2022, štátny rozpočet od 2023

Merateľný ukazovateľ: počet prijímateľov dištančného poradenstva od 65+

4.8 Politiky aktívneho starnutia bližšie občanom a ich riadenie

Strategický cieľ: Fungovanie inštitucionalizovaných mechanizmov riadenia politik aktívneho starnutia a inštitútov účasti seniorských organizácií a organizácií venujúcich sa seniorom pri ich tvorbe a implementovaní na rozličných úrovniach (národnej, regionálnej, miestnej).

Cieľ1: Inštitucionálne zabezpečenie a koordinácia účasti seniorských organizácií na riadení verejných vecí na rozličných úrovniach

Opatrenie1: Zefektívnenie činnosti Rady vlády SR pre práva seniorov a pre prispôbovanie verejných politik procesu starnutia populácie ako inštitucionálnej bázy participácie zástupcov cieľovej skupiny starších ľudí

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: členovia RV SR PSPVPPSP

Termín plnenia: 2022

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MPSVR SR)

Merateľný ukazovateľ: upravený systém a prax fungovania RV SR PSPVPPSP

Opatrenie2: *Príprava metodiky pre zriaďovanie rád seniorov fungujúcich na regionálnej a miestnej úrovni za účelom účinnej participácie zástupcov starších ľudí pri riadení verejných vecí na regionálnej a miestnej úrovni*

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: SK8, ÚMS, ZMOS, MVO, vrátane seniorských organizácií

Termín plnenia: 2024

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MPSVR SR)

Merateľný ukazovateľ: pripravená metodika

Cieľ2: Prehľadný systém fungovania a podpory seniorských organizácií

Opatrenie1: *Realizácia prieskumu stavu seniorských organizácií a príprava ich databázy za účelom sprehľadnenia, vytvorenia systému kontaktov a reprezentatívneho zastúpenia v poradných a iných relevantných štruktúrach a orgánoch*

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: MV SR, ÚSVROS, MVO, vrátane seniorských organizácií

Termín plnenia: 2022

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MPSVR SR)

Merateľný ukazovateľ: realizovaný prieskum, vytvorená databáza

Opatrenie2: *Ustanovenie mechanizmu finančnej podpory bežnej činnosti kľúčových seniorských organizácií*

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: MF SR, MK SR, MŠVVŠ SR a iné relevantné ústredné orgány štátnej správy cez svoje dotačné schémy

Termín plnenia: 2022

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MPSVR SR, príp. iných ústredných orgánov štátnej správy)

Merateľný ukazovateľ: ustanovený mechanizmus podpory

4.9 Zvyšovanie povedomia, dáta a výskum

Strategický cieľ: Senzibilizácia spoločnosti k problematike aktívneho starnutia a prijímanie rozhodnutí na základe dostupných a kvalitných dát a výskumných zistení

Cieľ1: Senzibilizácia spoločnosti, najmä detí a mladých ľudí, k problematike aktívneho starnutia a medzigeneračnej výmeny

Opatrenie1: *Posilnenie programovej skladby televízie a rozhlasu v zameraní na otázky aktívneho starnutia a životné podmienky starších ľudí*

Gestor: RTVS

Spolupracujúce subjekty: bez spolupracujúcich subjektov

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: vlastný rozpočet, zmluva so štátom

Merateľný ukazovateľ: sledovanosť a počúvanosť tematizovaných programov

Opatrenie2: Podpora programov a aktivít medzigeneračnej výmeny za účelom budovania pozitívnych medzigeneračných postojov

Gestor: Fórum pre pomoc starším, MŠVVŠ SR

Spolupracujúce subjekty: MVO, územná samospráva, vzdelávacie inštitúcie, ASUTV

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MPSVR SR, MŠVVŠ SR, MV SR), fondy EÚ

Merateľný ukazovateľ: počet realizovaných programov, počet účastníkov programov rozličných generácií

Cieľ2: Politika podpory aktívneho starnutia založená na dátach, priebežnom monitoringu a dôkazoch

Opatrenie1: Produkovanie a publikovanie údajov o populačnom starnutí a prierezových analýz populačného starnutia

Gestor: ŠÚ SR

Spolupracujúce subjekty: MPSVR SR

Termín plnenia: ročne

Spôsob financovania: vlastné zdroje ŠÚ SR

Merateľný ukazovateľ: publikované údaje a analýzy

Opatrenie2: Produkovanie indikátorov populačného starnutia

Gestor: ŠÚ SR

Spolupracujúce subjekty: MPSVR SR

Termín plnenia: ročne

Spôsob financovania: vlastné zdroje ŠÚ SR

Merateľný ukazovateľ: počet vypočítaných indikátorov populačného starnutia

Opatrenie3: Realizovanie zisťovania o stave pracovnej schopnosti zamestnancov v SR na základe štandardizovaného nástroja WorkAbility Index (WAI) ako základu pre prognózovanie vývoja pracovnej schopnosti zamestnancov rôznych profesií v priebehu ich starnutia

Gestor: SAAM

Spolupracujúce subjekty: MPSVR SR, sociálni partneri

Termín plnenia: 2022

Spôsob financovania: štátny rozpočet, fondy EÚ, súkromné zdroje

Merateľný ukazovateľ: realizované zisťovanie, počet vykonaných WAI v rozličných rezortoch a priemyselných odvetviach

Opatrenie4: *Realizovanie výskumu zameraného na vplyv aktívneho dobrovoľníctva na zdravie, sociálny a psychický stav starších dobrovoľníkov ako podklad pre propagáciu dobrovoľníctva medzi staršími ľuďmi*

Gestor: MPSVR SR a ÚSVROS

Spolupracujúce subjekty: Platforma dobrovoľníckych centier a organizácií, dobrovoľnícke centrá na Slovensku, územná samospráva

Termín plnenia: priebežne

Spôsob financovania: štátny rozpočet

Merateľný ukazovateľ: realizovaný výskum

Opatrenie5: *Spracovávanie Správy o stave a vývoji kriminality na senioroch a jej predkladanie na rokovanie RV SR PSPVPPSP*

Gestor: MV SR (Policajný zbor)

Spolupracujúce subjekty: bez spolupracujúcich subjektov

Termín plnenia: každoročne

Spôsob financovania: štátny rozpočet (z rozpočtovej kapitoly MV SR)

Merateľný ukazovateľ: predložená správa

5 Mechanizmy implementácie NPAS

Ustanovenie plánu a mechanizmov implementácie je základným predpokladom úspešnej realizácie NPAS²¹. Mechanizmy implementácie sú ustanovené na dvoch úrovniach:

- a) na úrovni riadiacej štruktúry implementácie NPAS;
- b) na úrovni realizácie (výkonu) jednotlivých opatrení NPAS.

5.1 Riadiaca štruktúra implementácie NPAS

Riadiaca štruktúra pre implementáciu NPAS fungujúca ako súčasť organizačnej štruktúry MPSVR SR bude mať v pôsobnosti:

- zabezpečovanie komunikačnej stratégie NPAS voči jednotlivým zložkám spoločnosti a subjektom,
- ustanovovanie pravidiel a procesov monitoringu napĺňania cieľov NPAS a tvorby výstupov jednotlivých zainteresovaných subjektov, vrátane prípravy metodiky odpočtovania merateľných ukazovateľov,
- koordinovanie aktivity gestorov a spolupracujúcich organizácií pri napĺňaní jednotlivých cieľov a zodpovedajúcich opatrení,
- identifikovanie a vyhodnocovanie rizík napĺňania jednotlivých cieľov NPAS v spolupráci so zainteresovanými subjektmi,
- nastavovanie pravidiel identifikácie potreby prijímania a realizácie zmien v rámci implementácie NPAS, vrátane spôsobu ich prerokovania a schvaľovania,
- cyklické vyhodnocovanie napĺňania strategických cieľov viažucich sa na jednotlivé vecné domény NPAS, čiastkových cieľov a im zodpovedajúcich opatrení a ich aktualizácia podľa vzniknutých potrieb,
- vyhodnocovanie strategických cieľov vo vzťahu k vízii a globálnemu cieľu NPAS,
- spolupráca s inými riadiacimi štruktúrami (štruktúrami iných programov) za účelom prepájania ideového, hodnotového a procesného nastavenia programov a posilňovania ich podporných účinkov na cieľové skupiny programov a spoločnosť,
- cyklické vyhodnocovanie plnenia záväzkov vyplývajúcich z OSN Madridského medzinárodného akčného plánu týkajúceho sa starnutia a Regionálnej implementačnej stratégie (MIPAA/RIS, 2002),

²¹Najnovšie odporúčania OSN k zaradeniu otázok starnutia do hlavného prúdu (*Mainstreaming ageing*, 2021) reflektujú na skúsenosť, že v mnohých krajinách boli síce v predchádzajúcich dvoch dekádach prijímané politiky na zlepšenie životnej situácie starších ľudí, absentoval však mechanizmus systematickej koordinácie a koherencie jednotlivých politík aplikovaných na rozličných úrovniach a rozličnými sektormi. Platilo to aj pre situáciu na Slovensku v implementačnom období NPAS 2014-2020.

- spolupráca s občianskym sektorom pri plánovaní, realizovaní a vyhodnocovaní relevantných prieskumov zameraných na seniorské organizácie, pri ich sieťovaní a tvorbe databáz a zabezpečovanie,
- poskytovanie profesionálnej podpory seniorským organizáciám.

Zabezpečenie riadiacej štruktúry NPAS bude vyžadovať novelizáciu zákona č. 453/2003 Z. z. o orgánoch štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov z hľadiska vymedzenia novej pôsobnosti MPSVR SR.

5.2 Implementácia na úrovni výkonu jednotlivých opatrení

Jednotlivé subjekty (gestori a spolupracujúce organizácie) za účelom implementácie NPAS budú *plniť tieto úlohy*:

- v jednotlivých obdobiach (rokoch) ustanovujú vlastný plán aktivít (činností a úloh) na plnenie jednotlivých opatrení NPAS spadajúcich do ich vecnej pôsobnosti,
- ustanovujú podmienky na zdrojové krytie jednotlivých aktivít a ich časový plán,
- vykonávajú alebo zabezpečujú vykonávanie jednotlivých aktivít,
- spolupracujú s riadiacou štruktúrou NPAS pri vyhodnocovaní jednotlivých výstupov NPAS,
- identifikujú riziká implementácie NPAS (opatrení v ich vecnej a organizačnej pôsobnosti) a spolupracujú pri ich riadení.

5.3 Rámcový časový plán implementácie NPAS

Rámcový časový plán stavia na *predpoklade*, že NPAS schváli vláda SR koncom prvého polroka 2021 a následne začne proces jeho implementácie.

Aktivita	Termín plnenia	Zodpovedný
Ustanovenie riadiacej štruktúry implementácie NPAS	I. 2022	MPSVR SR
Informačná kampaň o NPAS a mechanizmoch jeho implementácie	I. 2022 – III. 2022	RŠ*
Implementácia jednotlivých opatrení NPAS	priebežne	Zodpovedné subjekty (gestori a spolupracujúce organizácie)
Monitoring implementácie NPAS, identifikácia rizík a ich riadenie	Každý rok	RŠ
Vyhodnocovanie implementácie NPAS a proces schvaľovania vyhodnocovacieho výstupu	Každé dva roky	RŠ

*Riadiaca štruktúra

5.4 (Predpokladané) Riziká implementácie NPAS a nástroje ich riadenia

Za riziko možno považovať zriadenie riadiacej štruktúry implementácie NPAS na MPSVR SR, čo môže zvädzať k *zúženému vnímaniu* problematiky verejnej podpory aktívneho starnutia ako primárnej pôsobnosti a zodpovednosti MPSVR SR. Reálnosť tohto typu rizika bola identifikovaná už v rámci ukončovaného implementačného obdobia, kedy sa podpora aktívneho starnutia vnímala vo svojich extrémnych polohách vzťahovaných k MPSVR SR - buď ako podpora čo najdlhšieho zotrávania starších ľudí na trhu práce alebo ako politika zameraná na starostlivosť o staršie osoby odkázané na pomoc iných z dôvodu vysokého veku.

Riziká implementácie NPAS môžu súvisieť aj s *politickým cyklom*, nakoľko NPAS prekračuje svojím časovým pokrytím horizont vlády SR, ktorá ho prijímala a do ktorého integrovala vlastné politické predstavy a riešenia verejného záujmu podpory aktívneho starnutia. V prípade zmeny vládneho zastúpenia nemusí existovať politická vôľa naplňať pôvodne ustanovené ciele a opatrenia.

Rizikom implementácie môže byť aj nedocenenie významu aktivít tzv. *striebornej ekonomiky*, ktorá má v kontexte demografického vývoja priamy vplyv na aktívny život starnúcich ľudí nielen v národnom, ale aj medzinárodnom meradle.

Predpokladaným rizikom implementácie NPAS je aj možná *zmena politických a odborných priorít v priebehu času*, a to pod vplyvom nepredvídateľných okolností ovplyvňujúcich jednotlivé verejné záujmy a usmerňovanie verejných zdrojov na ich napĺňanie.

Nástrojmi prevencie vplyvu predvídateľných rizík na rozhodovanie a praktické postupy a riadenia rizík sú najmä:

- východiská NPAS ukotvené v širších medzinárodných strategických dokumentoch a záväzkoch, ktoré na dlhšie obdobie ovplyvňujú vývoj v národných podmienkach (napr. Madridský medzinárodný akčný plán týkajúci sa starnutia a Regionálna implementačná stratégia; OSN Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj),
- ustanovenie a fungovanie riadiacej štruktúry NPAS ako inštitucionalizovaného mechanizmu koordinácie, monitoringu, kontroly a vyhodnocovania implementácie NPAS s pôsobnosťami nad rámec vecných pôsobností MPSVR SR,
- priebežný monitoring a pravidelné vyhodnocovanie procesu implementácie NPAS ako nástroja včasného odkrývania potreby zmien a ich riadenia,
- vytvorenie podmienok pre koordináciu činnosti subjektov zapojených do implementácie NPAS, pre ich systematickú komunikáciu, s jasnými pravidlami v oblasti riadenia, výkonu a kontroly úloh spojených s implementáciou NPAS,
- zabezpečenie širokého verejného scitlivovania spoločnosti k internalizácii postojov k aktívnemu starnutiu ako k životnej stratégii významnej pre jednotlivcov, rodiny, skupiny, komunity a spoločensvá,

- vytvorenie podmienok pre aktívnu účasť jednotlivých zložiek spoločnosti a sektorov pri implementácii NPAS.

Zoznam skratiek

ADDS - Asociácia doplnkových dôchodcovských spoločností
ADOS – Agentúra domácej ošetrovateľskej starostlivosti
ADSS - Asociácia dôchodkových správcovských spoločností
AIVD - Asociácia inštitúcií vzdelávania dospelých
ASUTV - Asociácia univerzít tretieho veku na Slovensku
DOS – Dom ošetrovateľskej starostlivosti
DSS - Dôchodkové správcovské spoločnosti
fondy EÚ - Európske štrukturálne a investičné fondy
IA MPSVR SR – Implementačná agentúra MPSVR SR
IVPR – Inštitút pre výskum práce a rodiny
KOZ SR– Konfederácia odborových zväzov Slovenskej republiky
MDV SR – Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky
MF SR – Ministerstvo financií Slovenskej republiky
MIRRI SR – Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky
MK SR – Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
MPSVR SR - Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
MS SR – Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky
MŠVVŠ SR – Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky
MV SR – Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
MZ SR – Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
MŽP SR – Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
NBS – Národná banka Slovenska
NCZI - Národné centrum zdravotníckych informácií
NIP – Národný inšpektorát práce
RRZ - Rada pre rozpočtovú zodpovednosť
RÚVZ – regionálny úrad verejného zdravotníctva
RÚZ – Republiková únia zamestnávateľov
RV SR PSPVPPSP - Rada vlády SR pre práva seniorov a prispôsobovanie verejných politík procesu starnutia populácie
SP – Sociálna poisťovňa

SAAM - Slovenská asociácia age managementu

SK8 - Združenia samosprávnych krajov

ŠÚ SR – Štatistický úrad Slovenskej republiky

ÚMS – Únia miest Slovenska

úrady PSVR – úrady práce, sociálnych vecí a rodiny

ÚPSVR - Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

ÚSRK - Úrad splnomocnenkyne vlády SR pre rómske komunity

ÚSVROS - Úrad splnomocnenca vlády pre rozvoj občianskej spoločnosti

UTV – Univerzity tretieho veku

ÚVZ SR - Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky

ZMOS – Združenie miest a obcí Slovenska

ZSS – zariadenie sociálnych služieb

ŽSR - Železnice Slovenskej republiky